

Tūrisms un rekreācija: ar apmeklētāju skaitītājiem veikto apmeklējumu uzskaišu dati un aprēķini.

Apmeklējumu uzskaitē vietās kur ir ierīkota infrastruktūra

Ar apmeklētāju plūsmas automātisko skaitītāju sistemātisku izvietojumu iegūti primārie dati par dabas taku un dabas objektu apmeklētību. Tas papildina līdz šim trūkstošās zināšanas par apmeklētību dažādas popularitātes vietās, kur nav tikušas veiktas vizuālās uzskaites vai cita veida apmeklētāju reģistrēšana – īpaši dabas tūrisma objektos. Metodiskā pieeja, izmantojot stacionāro skaitītāju un pārvietojamos skaitītājus, kas tiek izvietoti uz īsāku laiku dažādos objektos, novērtējot apmeklētību vismaz vienas nedēļas garumā, rada iespēju iegūtos datus vispārināt un veikt aprēķinus gan par citām līdzīgām vietām, gan apmeklētību gada ietvaros.

Stacionārais apmeklētāju plūsmas automātiskais skaitītājs izvietots Līču-Laņģu dabas takā. Kā otra etalonvieta īslaicīgāko mērījumu datu vispārināšanai izmantota arī Līgatnes dabas taku apmeklētības informācija. Līču-Laņģu dabas takas apmeklētība gadā pēc uzskaišu datiem ir ~24 tūkstoši (skaitlis nav pilnīgi precīzs, jo gada laikā fiksēti vairāki periodi ar datu zudumiem, tostarp fiziski automātisko skaitītāju iekārtas postījumi).

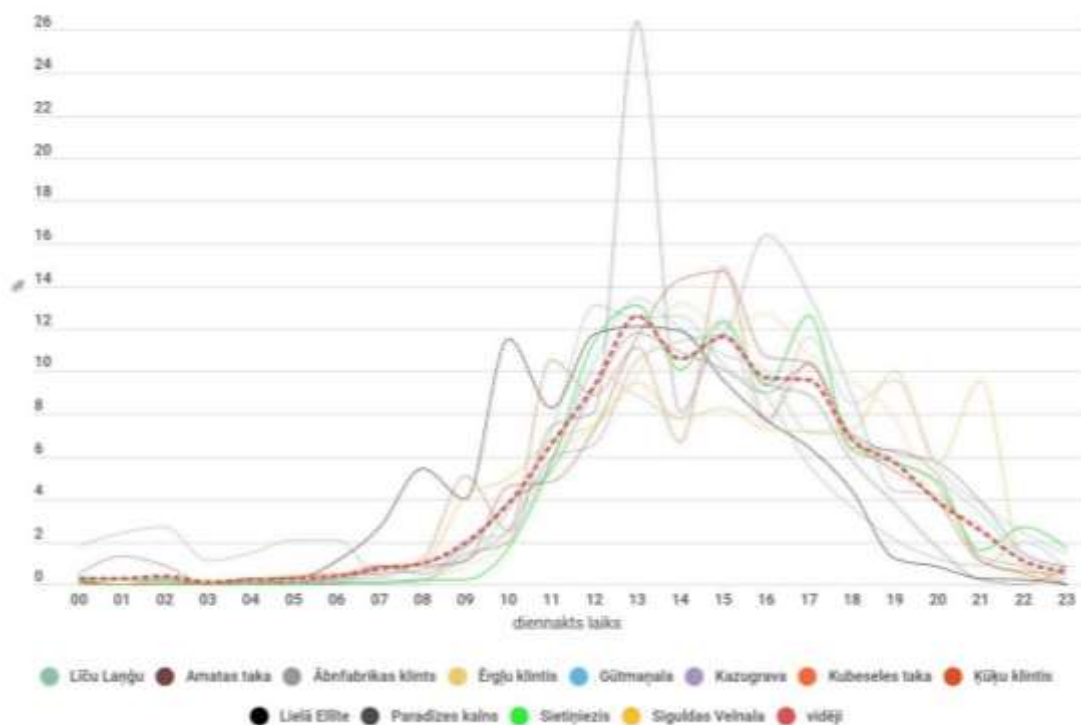

P-6-1. attēls. Apmeklētības izmaiņas Līču-Laņģu dabas takā (2019. gada oktobris – 2020. gada oktobris).

Avots: VIA HESPI, 2020

Dabas taku apmeklējums diennakts laika ritmā ir svārstīgs (sk. P-6-2. attēlu). Lielākā apmeklētība ir pl. 13:00, bet apmeklētākais periods starp 12:00 un 18:00. To pamatā rada brīvdienų plūsma ar vēliem rītiem un ilgāku atrašanos dabas takās vakaros. Ir vairākas takas vai dabas objekti (piemēram, Lielā Ellīte) pilsētu tuvumā vai apdzīvotās vietās, kur lielākā aktivitāte ir no rīta – pirms darba laika sākuma (norādot uz citu segmentu – sportiskām vai rekreatīvām aktivitātēm agrākos rītos). Arī izteiktākas vakara takas (piemēram, tilts pie Siguldas Velnas). Šajā izvērtējumā gan

nav ņemts vērā diennakts gaišā laika ritms, kas, protams, ietekmē rīta un vakara apmeklējumu.

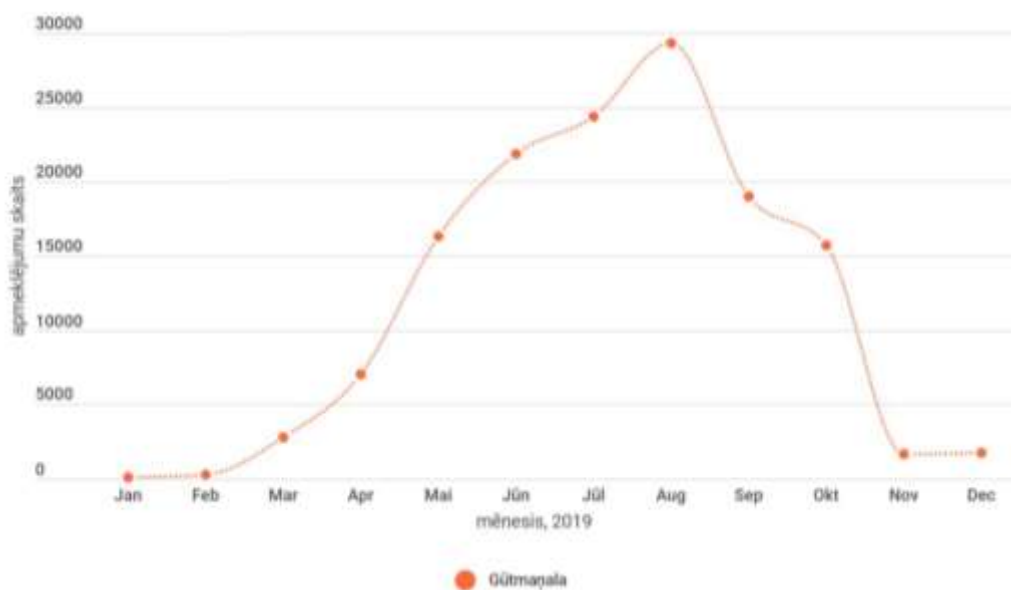
P-6-2. attēls. Apmeklētības izmaiņas dabas takās diennakts laika ritmā.

Avots: Nocticus, 2020

Sākotnēji sniegts ieskats par apmeklētāju plūsmas kvantitatīvajiem aprēķiniem populāros GNP dabas mantojuma objektos vai dabas takās, kur ir izveidota atbilstoša infrastruktūra. Tās izveide rada atbilstošus piekļuves apstākļus, palīdz koncentrēt un vadīt apmeklētāju plūsmu, mazinot antropogēno slodzi uz plašāku apkārtni. Aprēķinu interpretācijā jāņem vērā, ka 2020. gadā veiktās uzskaites norisinājušās dažādas intensitātes COVID-19 pandēmijas radītu mobilitātes ierobežojumu laikā, kas var nebūt pilnībā reprezentatīvi ilgtermiņa apmeklētības tendencēm.

Gūtmaņala

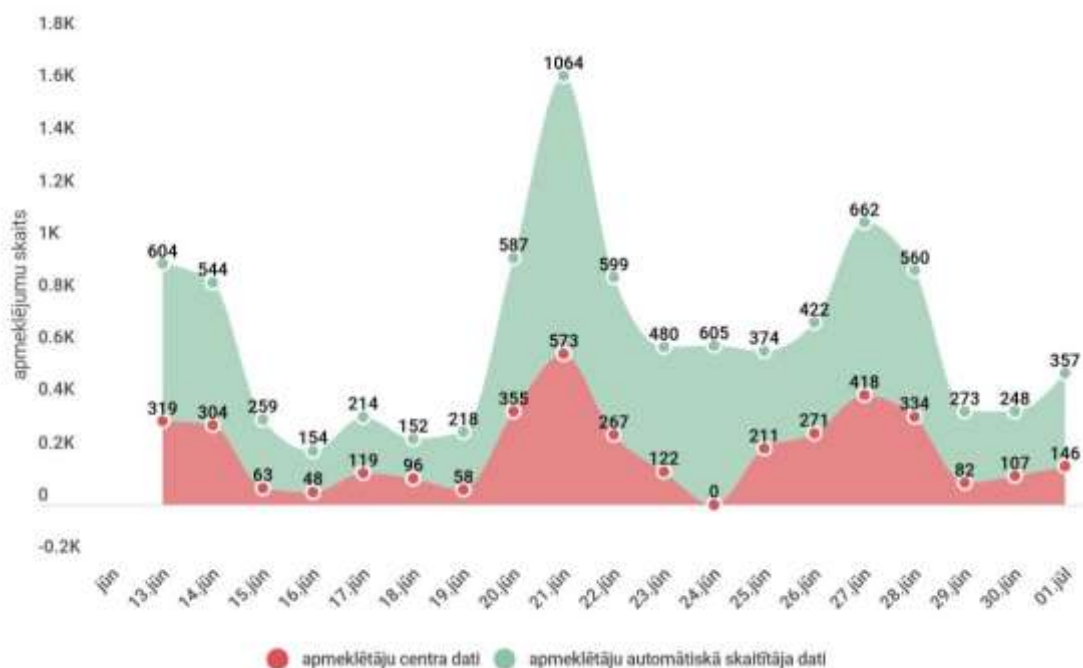
Gūtmaņas apmeklētāju centrā tiek veiktas uzskaites, manuāli reģistrējot automašīnu stāvlaukumā iebraukušos viesus. 2019. gadā kopējais apmeklējumu skaits bija 140040 (sk. P-6-3. attēlu). Apmeklējumu skaits nav reģistrēts dienās, kad apmeklētāju centrs nebija atvērts apmeklētājiem (tostarp janvārī tas bija atvērts divas dienas, februārī – 10 dienas, slēgts arī vairākās svētku dienās). Vislielākā apmeklētība ir augustā, kad apmeklējumu skaits sasniedz 30 tūkstošus.

P-6-3. attēls. Apmeklējumu sadalījums pie Gūtmaņalas pa mēnešiem 2019. gadā.

Avots: Gūtmaņalas apmeklētāju centrs, 2020

Nemot vērā, ka apmeklētāju centram ir ierobežots darba laiks, savukārt uz Gūtmaņalu cilvēki dodas gan agrāk no rīta, gan saulrietā, gan arī tumsā, tika uzstādīts apmeklētāju automātiskais skaitītājs. Darba laikā ierobežotie apmeklētāju centra uzskaišu dati tika salīdzināti ar paralēli veiktu pilna laika apmeklētāju automātisko reģistrēšanu tieši pie Gūtmaņalas galvenās piekļuves vietas (sk. P-6-4. attēlu).

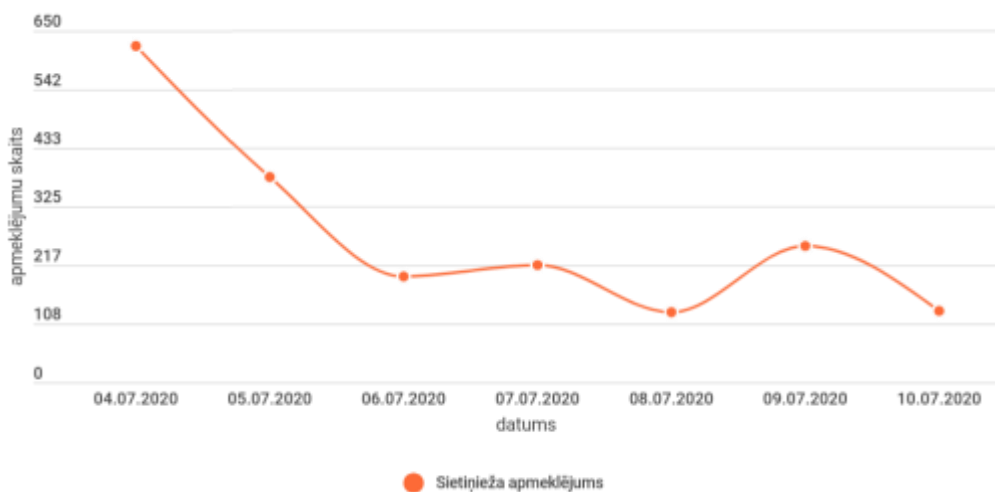
P-6-4. attēls. Apmeklējumu sadalījums pie Gūtmaņalas ar dažādām uzskaites metodēm.

Avots: Gūtmaņalas apmeklētāju centrs, 2020

Jāņem vērā, ka pie alas var nokļūt no vairākām pusēm, tostarp bez automašīnas (skrienot, pastaigājoties, dodoties pārgājienos, nūjojot vai braucot ar velosipēdu u. tml.). Objektīvi daļa apmeklētāju netiek uzskaitīta apmeklētāju centra reģistrā. Daļa vietu apmeklē no tuvākā kempinga “Dainas” vai automašīnu novieto laukumā pie ceļmalas kafējnīcas. Visās dienās, kad veikta paralēla uzskaitē, apmeklējumu automātiskā skaitītāja reģistrētais skaits bija lielāks, kas ir atbilstoši jau iepriekš norādītajiem iemesliem. Apmeklētāju centra darbinieku veiktās uzskaites sniedz lielāku priekšstatu par segmentiem, to sadalījumu un kopumā ir ļoti vērtīga informācija tirgvedībai, kā arī precīzi sakrīt ar kopējo apmeklētības tendenci. Apmeklētāju automātiskā skaitītāja dati sniedz kvantitatīvi precīzāku ainu par reālo apmeklētības apjomu un dinamiku, lai arī šajā situācijā – ņemot vērā dažādās piekļuves iespējas pie alas, daļu apmeklētāju, arī tas nav uzskatāms par pilnīgi precīzu uzskaitījumu. Atbilstoši salīdzinājumam, apmeklētība, kas tiek uzskaitīta apmeklētāju centrā darba laikā svārstās no 24 līdz 63 % no apmeklētāju automātiskā skaitītāja datiem (par pamatu izmantojot 18 vasaras dienu salīdzinājumu). Tas ir vidēji 50,1 %, bet ņemot vērā arī papildu vienas svētku dienas datus – 46,5%. Vispārinot šo rezultātu, **populārākā GNP dabas mantojuma objekta – Gūtmaņalas apmeklējumu skaits gadā sasniedz 300 tūkstošus.** Pieņemot, ka tikai daļa no līdzās esošā Turaidas muzejrezervāta apmeklējumiem ir saistīti un tie paši cilvēki apmeklē arī Gūtmaņalu, kopējais apmeklējumu skaits šajā nelielajā teritorijā pārsniedz 0,5 miljonus gadā ar izteikti lielāko slodzi vasaras sezonā. Zinot satiksmes intensitāti uz P8 ceļa pie Turaidas muzejrezervāta (2019. gadā – 3494 automašīnas dienā¹), kas gada laikā rada ap 1,2 milj. automašīnu braucienu, šāds vērtējums ir atbilstošs.

Sietiņezis

Nedēļas laikā 2020. gada jūlijā Sietiņezī dabas takās, izmantojot apmeklētāju automātisko skaitītāju, reģistrēts 1941 apmeklējums (sk. P-6-5. attēlu). Vidēji tie ir 275 apmeklējumi dienā. Lielākais skaits apmeklējumu – 622 reģistrēts sestdienā (4. jūlijā), kas vismaz trīs reizes pārsniedz darba dienu apmeklējumu un ir teju uz pusi lielāks par svētdienas apmeklējuma skaitu.

P-6-5. attēls. Apmeklējumu skaits Sietiņezī dabas takā.

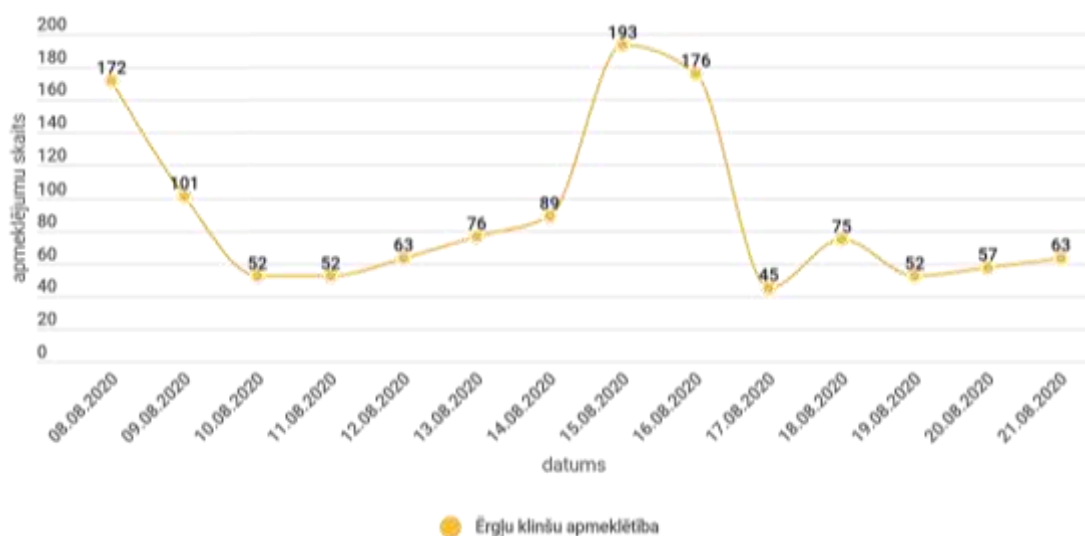
¹ Latvijas Valsts ceļi, 2020

Avots: Nocticus, 2020

Nemot vērā stacionāro skaitītāju datus, ka jūlija viena nedēļa veido ~3,5 % no kopējā gada apmeklējuma, vērtētais **apmeklējumu skaits gadā Sietiņieža dabas takā ir ~55 tūkstoši.**

Ērgļu klintis

Divu nedēļu laikā 2020. gada augustā Ērgļu klinšu dabas takā, izmantojot apmeklētāju automātisko skaitītāju, reģistrēti 1266 apmeklējumi (sk. P-6-6. attēlu). Vidēji tie ir 90 apmeklējumi dienā. Lielākais skaits apmeklējumu – 193 reģistrēts sestdienā (15. augustā), kas ir ~2,5 reizes vairāk nekā vidēji darba dienā, taču vien nedaudz vairāk kā apmeklējumu skaits svētdienā.

P-6-6. attēls. Apmeklējumu skaits Ērgļu klinšu dabas takā.

Avots: Nocticus, 2020

Nemot vērā stacionāro skaitītāju datus, ka augustā divas nedēļas veido ~8,3 % no kopējā gada apmeklējuma, vērtētais apmeklējumu skaits gadā Ērgļu klints dabas takā ir ~15,2 tūkstoši, taču tajā netiek ieskaitīti laivotāji, kas klintis apmeklē no upes puses. Tādējādi kopējā **Ērgļu klinšu apmeklētība ir vismaz 30 tūkstoši gadā.**

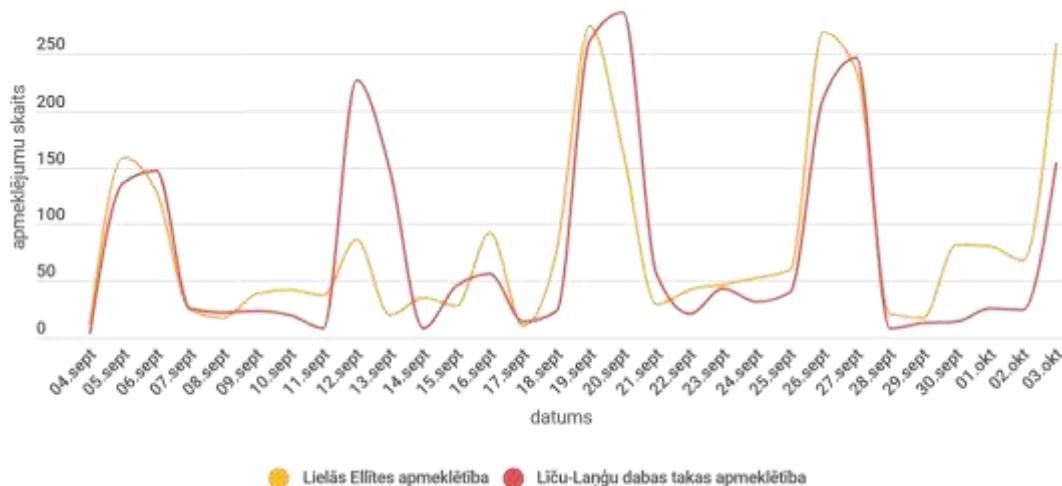
Zvārtes iezis

Skaitītājs pie Zvārtes ieža bija uzlikts pirms tilta pār Amatas upi starp stāvlaukumu un uzeju uz Zvārtes ieža skatu platformu. Atbilstoši metodikai un aprēķina formulai, izmantojot stacionāros bāzes skaitītājus, kopējais aprēķinātais apmeklējumu skaits gadā Zvārtes iezī ir ~42,25 tk. Lielākais skaits vienā dienā (2021.gada 4.maijs - 591 apmeklētājs). Taču visās maija svētdienās apmeklētāju skaits bijis virs 400 vai divās virs 500. Izteikti vairāk ir svētdienās, salīdzinot ar sestdienām.

Sezonāli apmeklējumu skaits: pirmais ceturksnis ir ~4600 apmeklējumi (ap 11% no gada apjoma) un otrais ceturksnis ir ~12600 (ap 30% no gada apjoma), attiecīgi vairāk nekā puse no visiem apmeklējumiem ir otrajā ceturksnī (izteikti vasaras un “zelta rudens” periodā, kā arī valsts svētkos vai brīvdienās).

Lielā Ellīte Liepā

Viena mēneša laikā 2020. gada septembrī un oktobra sākumā pie Lielās Ellītes Liepā, izmantojot apmeklētāju automātisko skaitītāju, reģistrēti 2506 apmeklējumi (sk. P-6-7. attēlu). Lielā Ellīte ir izteikts brīvdienu apmeklējumu vieta, jo darba dienās vidēji reģistrēti 43 apmeklējumi dienā, taču brīvdienās – vidēji 177 apmeklējumi dienā, ko, protams, ietekmē arī laikapstākļi. Lielākais skaits apmeklējumu – 274 reģistrēts sestdienā (19. septembrī). Sestdienās apmeklētība ir lielāka nekā svētdienās, kas septembrī ir bijis otrādāk Līču-Laņģu takā. Pēc skaita līdzības un apmeklējuma laika nobīdēm secināms, ka abu tuvumā esošo dabas mantojuma vietu apmeklētāji lielā mērā ir tie paši.

P-6-7. attēls. Apmeklējumu skaits Liepas Lielajā Ellītē un Līču-Laņģu dabas takā, izmantojot vienlaikus uzstādītu divu apmeklētāju automātiskā skaitītāja reģistrētos datus.

Avots: Nocticus, 2020

Ņemot vērā stacionāro skaitītāju datus, ka septembris veido ~9,7 % no kopējā gada apmeklējuma, vērtējais **apmeklējumu skaits gadā Lielajā Ellītē ir ~25,8 tūkstoši.**

Ānfabrikas klints Līgatnē

Divu nedēļu laikā 2020. gada augustā pie Ānfabrikas klints, izmantojot apmeklētāju automātisko skaitītāju, reģistrēti 2770 apmeklējumi (sk. P-6-8. attēlu). Klints iekļaujas kā viena no tūristu piesaistēm plašākā Līgatnes apmeklējumā, norādot, ka šī ir tikai daļa no kopējā apmeklētāju skaita. Lielākais skaits apmeklējumu – 402 reģistrēts svētdienā (16. augustā). Svētdienās apmeklētība ir lielāka nekā sestdienās.

P-6-8. attēls. Apmeklējumu skaits pie Ānfabrikas klints Lejas Līgatnē.

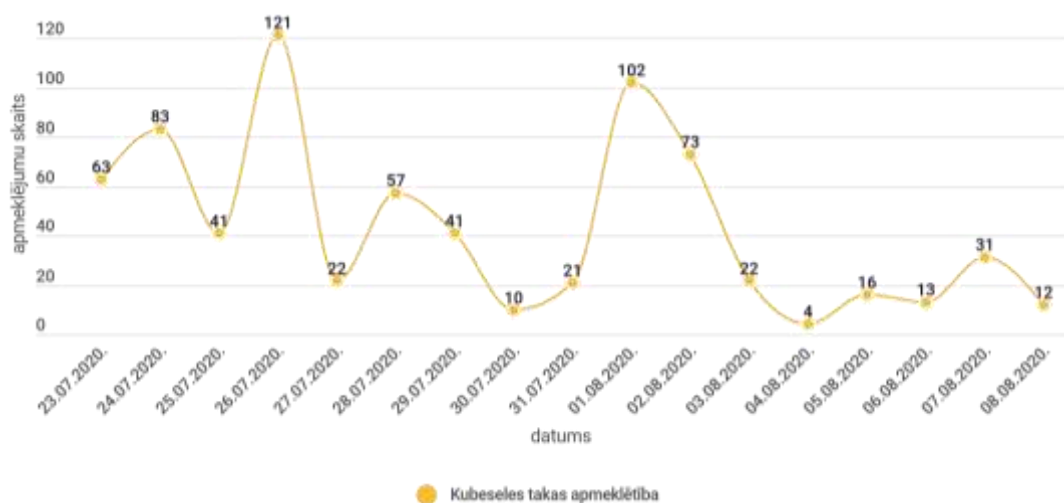
Avots: Nocticus, 2020

Ņemot vērā stacionāro skaitītāju datus, ka divas augusta nedēļas veido ~8,3 % no kopējā gada apmeklējuma, vērtētais **apmeklējumu skaits gadā pie Ānfabrikas klints Lejas Līgatnē ir ~33,4 tūkstoši**. Šis skaitlis būtu vēl precizējams, jo skaitītājs tika novietots pie tiltiņa pār Papīrfabrikas kanālu. Neliela daļa apmeklētāju skatās klintis no galvenā gājēju ceļa, nešķērsojot kanālu uz pagraba alām, skatu platformu vai takām Rīgas kalna virzienā. Apmeklētības salīdzinājums ar Līgatnes dabas takām (~55 tūkstoši gadā) ļauj aptuveni vērtēt arī kopējo Līgatnes apmeklētāju plūsmu. Satiksmes intensitāte uz V283 ceļa Mūrnieki - Līgatne – Augšlīgatne ir 213 automašīnas dienā (2019. gadā²), kas palielinās vasarā. Iespējams autoplūsma (~77,7 tūkstoši automašīnu braucienu gadā) tomēr nav novērtēta atbilstoši faktiskajiem vietas apmeklētības rādītājiem un tā varētu būt lielāka.

Kubeseles dabas un vēstures taka pie Krimuldas baznīcas

Vasarā 17 dienu laikā (2020. gada jūlijā un augustā) Kubeseles dabas un vēstures takā pie Krimuldas baznīcas, izmantojot apmeklētāju automātisko skaitītāju, reģistrēti 732 apmeklējumi (sk. P-6-9. attēlu). Lielākais skaits apmeklējumu (121) reģistrēts 26. jūlija svētdienā. Brīvdienās apmeklētība ir lielāka nekā darba dienās. Daļēji dabas takas apmeklējums ir saistīts ar brīvdienās notiekošajiem pasākumiem baznīcā (kāzas, kristības, iesvētības, dievkalpojumi u. c.), taču daudzi apmeklētāji mērķtiecīgi brauc uz dabas taku.

² Latvijas Valsts ceļi, 2020.

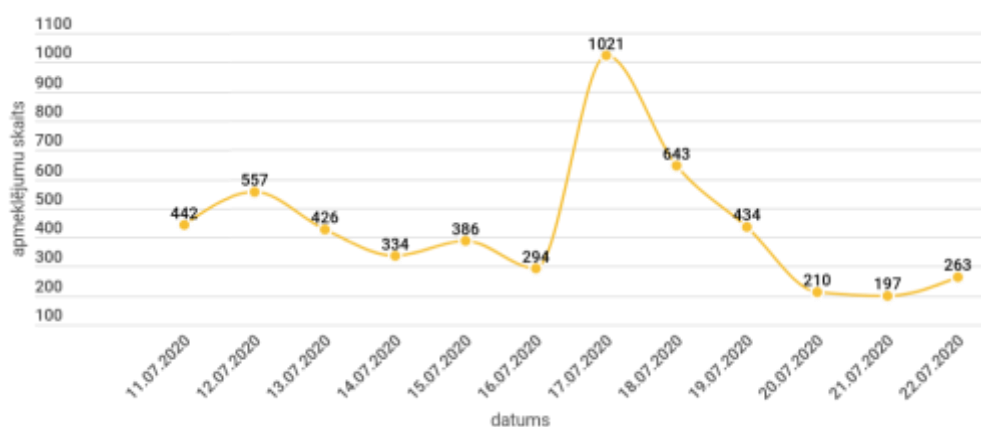
P-6-9. attēls. Apmeklējumu skaits Kubesles dabas un vēstures takā pie Krimuldas baznīcas.

Avots: Nocticus, 2020

Krimuldas baznīca, kā viena no senākajām baznīcām Latvijā, ir vienmēr atvērta apmeklētājiem, līdz ar to dabas takas apmeklējums rosina apmeklēt arī baznīcu un Ceļinieku namiņā iekārtoto ekspozīciju “Krimuldas vēstures lappuses 13.–19. gs.” kā arī citas tuvākās apkārtnes vietas. Ņemot vērā stacionāro skaitītāju datus, ka attiecīgais 17 dienu posms jūlijā un augustā veido ~8 % no kopējā gada apmeklējuma, vērtētais **apmeklējumu skaits gadā Kubeseles dabas un vēstures takā pie Krimuldas baznīcas ir ~9,1 tūkstošis**. Līdzās esošās baznīcas apmeklējums ir vismaz divreiz lielāks, jo faktiski visi takas apmeklētāji to apskata, taču tik pat daudz cilvēku pietāj tikai pie baznīcas vai apmeklē tajā notiekošos pasākumus.

Kājnieku tilts pār Gauju pie Siguldas Velnalas

12 dienu laikā 2020. gada jūlijā uz kājnieku tilta pār Gauju pie Siguldas Velnalas, izmantojot apmeklētāju automātisko skaitītāju, reģistrēti 5207 apmeklējumi (sk. P-6-10. attēlu). Tilts pār Gauju ir savienojošs posms plašākam taku tīklam Siguldas apkārtnē, ko izmanto gan Siguldas Velnalas apmeklētāji, gan velobraucēji, skrējēji vai garāku pārgājienu maršrutu veicēji u.c. Lielākais skaits apmeklējumu – 1021 reģistrēts piektdienā (17. jūlijā). Lai arī brīvdienų apmeklētība ir lielāka nekā darba dienās, kopumā šajā vietā ir liela apmeklētāju plūsma.

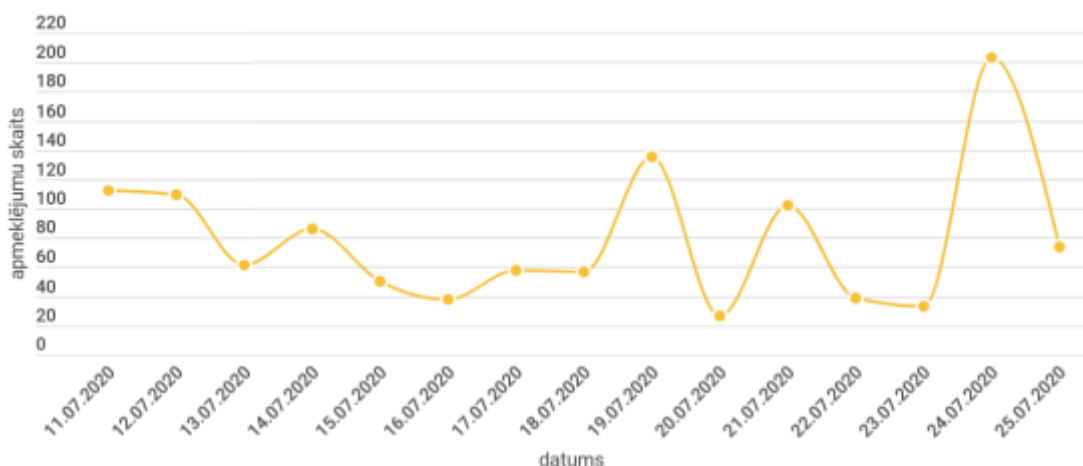
P-6-10. attēls. Apmeklējumu skaits uz kājnieku tilta pār Gauju pie Siguldas Velnalas.

Avots: Nocticus, 2020

Nemot vērā stacionāro skaitītāju datus, ka 12 dienu posms jūlijā veido ~5 % no kopējā gada apmeklējuma, vērtētais **apmeklējumu skaits gadā uz kājnieku tilta pār Gauju pie Siguldas Velnas ir ~104 tūkstoši**. Šis skaitlis būtu vēl niansēs precizējams, labāk izprotot apmeklētāju uzvedību (cik liela daļa Siguldas Velnas apmeklētāju, kas atgriežas atpakaļ pārgājiena sākuma punktā, neizmantojot Gaujas kreisā krasta takas, tomēr šķērso tiltu pilnībā, lai paskatītos uz Velnalu no pretējā upes krasta). Skaitītāja uzstādītais veids neļauj spriest par segmentu atšķirībām, kaut arī liela daļa no uzskaitītās plūsmas ir velobraucēji.

Zvanu klinšu taka Cēsīs

15 dienu laikā 2020. gada jūlijā dabas takā pie Zvanu klintīm Cēsīs, izmantojot apmeklētāju automātisko skaitītāju, reģistrēti 1184 apmeklējumi (sk. P-6-11. attēlu). Klintis iekļaujas kā posms plašākā Cīrulīšu dabas taku apmeklējumā, taču kā tuvākās lielceļam un Gaujas tiltam, tās bieži tiek apmeklētas arī nesaistīti ar Cīrulīšu dabas takām leņķus gar Gaujas kreiso krastu. Lielākais skaits apmeklējumu – 203 reģistrēts piektdienā (24. jūlijā). Brīvdienās apmeklētība ir lielāka nekā sestdienās.

P-6-11. attēls. Apmeklējumu skaits dabas takā pie Zvanu klintīm Cēsīs.

Avots: Nocticus, 2020

Nemot vērā stacionāro skaitītāju datus, ka 15 dienu posms jūlijā veido ~6 % no kopējā gada apmeklējuma, vērtētais **apmeklējumu skaits gadā dabas takā pie Zvanītāju klints Cēsīs ir ~19,7 tūkstoši**.

Paradīzes (Gleznotāju) kalns

28 dienu laikā 2020. gada jūnijā un jūlijā Paradīzes kalna dabas takā Siguldā, izmantojot apmeklētāju automātisko skaitītāju, reģistrēti 9515 apmeklējumi (sk. P-6-12. attēlu). Skaitītājs tika uzstādīts uz vienas no takām, kas no Siguldas ved Paradīzes kalna skatu punkta virzienā, nevis tieši pašā Paradīzes kalnā. Lielākais skaits apmeklējumu – 945 reģistrēts Vasaras saulgriežu svētdienā (21. jūnijā). Lai arī brīvdienu apmeklētība ir lielāka nekā darba dienās, kopumā šajā vietā ir liela apmeklētāju plūsma visu laiku (līdzīgi kā citās dabas takās Siguldas apkārtnē).

P-6-12. attēls. Apmeklējumu skaits dabas takā pie Paradīzes (Gleznotāju) kalna Siguldā.

Avots: Nocticus, 2020

Nemot vērā stacionāro skaitītāju datus, ka 28 dienu posms attiecīgajā periodā veido ~11 % no kopējā gada apmeklējuma, vērtētais **apmeklējumu skaits gadā dabas takā pie Paradīzes (Gleznotāju) kalna Siguldā ir ~86,5 tūkstoši**. Šis skaits būtu precizējams, labāk izprotot apmeklētāju paradumus – cik liela daļa apmeklētāju turp- atpakaļ izmanto vienu un to pašu ceļu. Šis aprēķins balstās, ka to izmanto katrs otrs. Ja tomēr lielākā daļa, tad attiecīgi šis skaits ir zemāks.

Amatas taka

12 dienu laikā 2020. gada augustā un septembra sākumā Amatas takā netālu no Veclauču tilta, izmantojot apmeklētāju automātisko skaitītāju, reģistrēti 633 apmeklējumi (sk. P-6-13. attēlu). Lielākais skaits apmeklējumu (136) reģistrēts sestdienā (22. augustā). Brīvdienu apmeklētība ir izteikti lielāka nekā darba dienās. Septembra darba dienās apmeklētība krasi krītas. Apmeklējumu skaits septembra pirmajās darba dienās ir pieci, seši cilvēki dienā.

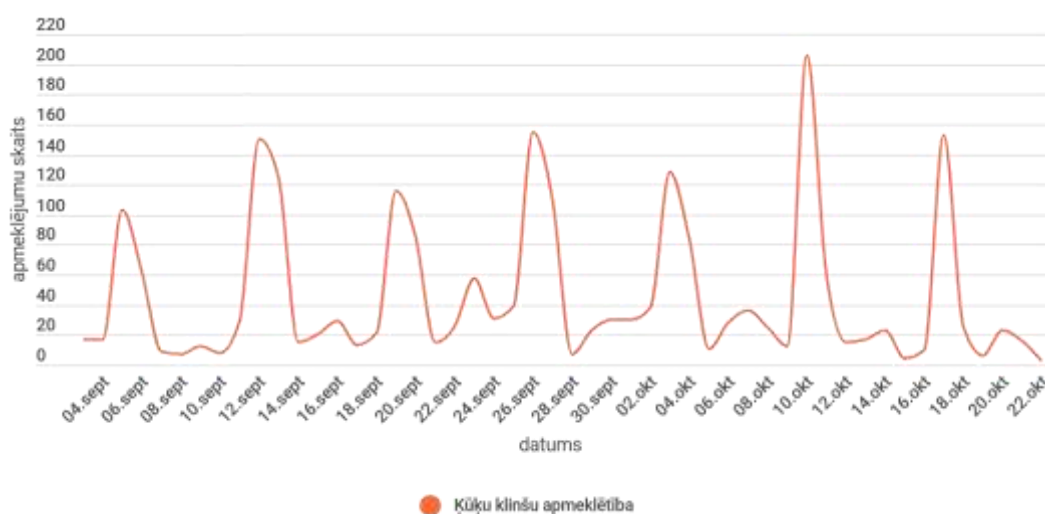
P-6-13. attēls. Apmeklējumu skaits Amatas takā.

Avots: Nocticus, 2020

Nemot vērā stacionāro skaitītāju datus, ka 12 dienu posms attiecīgajā periodā veido ~5,2 % no kopējā gada apmeklējuma, vērtētais **apmeklējumu skaits gadā Amatas takā ir ~12,2 tūkstoši.**

Ķūķu klintis

Teju divu mēnešu ietvaros 2020. gada septembra un oktobrī dabas takā starp stāvlaukumu un Ķūķu klintīm, izmantojot apmeklētāju automātisko skaitītāju, reģistrēti 2287 apmeklējumi (sk. P-6-14. attēlu). Lielākais skaits apmeklējumu (206) reģistrēts sestdienā (10. oktobrī). Brīvdienu apmeklētība ir izteikti lielāka nekā darba dienās. Vidēji fiksēti 46 apmeklējumi dienā.

P-6-14. attēls. Apmeklējumu skaits dabas takā pie Ķūķu klintīm.

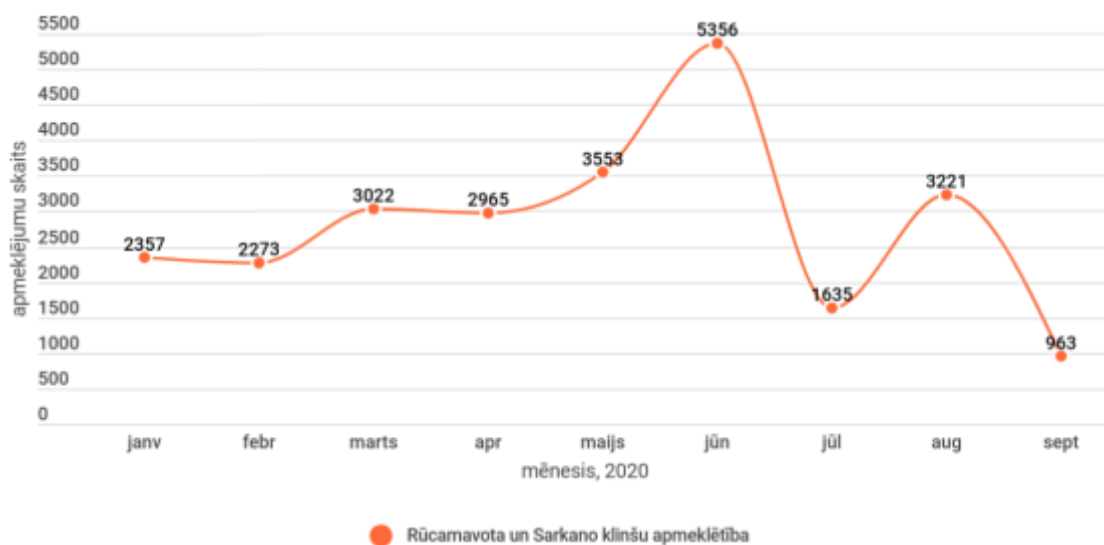
Avots: Nocticus, 2020

Nemot vērā stacionāro skaitītāju datus, ka 50 dienu posms attiecīgajā periodā veido ~17 % no kopējā gada apmeklējuma, vērtētais **apmeklējumu skaits gadā dabas takā pie Ķūķu klintis ir ~13,4 tūkstoši.** Ļoti tuvu šai takai atrodas **Roču piramīdas**, par kuru apmeklējumu cilvēki dalās tīmeklī³, taču apmeklējums dabas rezervāta zonā ir aizliegts. Spriežot pēc takas lieluma, tā ir tikai ļoti neliela daļa no Ķūķu klinšu apmeklētājiem, kas gadā nepārsniedz pāris tūkstošus.

Rūcamavots un Sarkanās klintis pie Cēsīm

Apmeklētāju automātiskais skaitītājs pie Rūcamavota un Sarkanajām klintīm uzstādīts 2020. gada sākumā un apmeklētības dati tiek reģistrēti nepārtraukti (ar nelieliem datu zudumiem tehnisku iemeslu dēļ īsos periodos). Devīņu mēnešu laikā 2020. gadā kopā reģistrēti 25344 apmeklējumi (sk. P-6-15. attēlu). Skaits jāprecizē, jo skaitītājs pieder Pārgaujas novada pašvaldībai un iesniegtu datu interpretācijas precizitātei trūkst primāro datu – precīza laika uzskaites soļa, esošo ir mēģināts atšifrēt pēc iespējamākā koeficienta ar ko būtu jāpārrēķina nolasījums.

³ Piemēram, <https://www.la.lv/nekas-nav-jasacer-anita-kreituse>

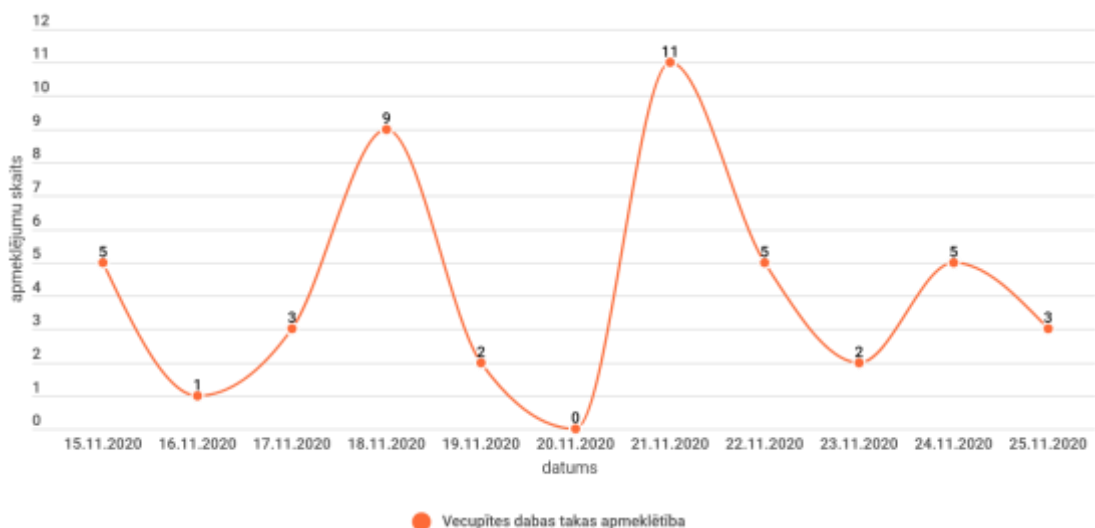

P-6-15. attēls. Apmeklējumu skaits dabas takā pie Rūcamavota un Sarkanajām klinšīm.

Avots: Nocticus, 2020

Vecupītes dabas taka

Atrodas pie agrākā Dabas izglītības centra “Vecupītes” Kocēnu novadā. Taka ir mazāk zināma un nav tik populāra, neietver populārus dabas objektus – ierīkota Gaujas senielejas labajā krastā, 3,2 km garumā vienā virzienā ir piemērota pārgājieniem un garākām pastaigām, savienojas ar citām Gaujmalas takām. 11 dienas novembrī dabas takā, izmantojot apmeklētāju automātisko skaitītāju, reģistrēti 44 apmeklējumi (sk. P-6-16. attēlu). Novembra piektdienā ar sliktāku laiku nav bijis neviena apmeklētāja, taču sestdienas lielākais apmeklējumu skaits sasniedz 11.

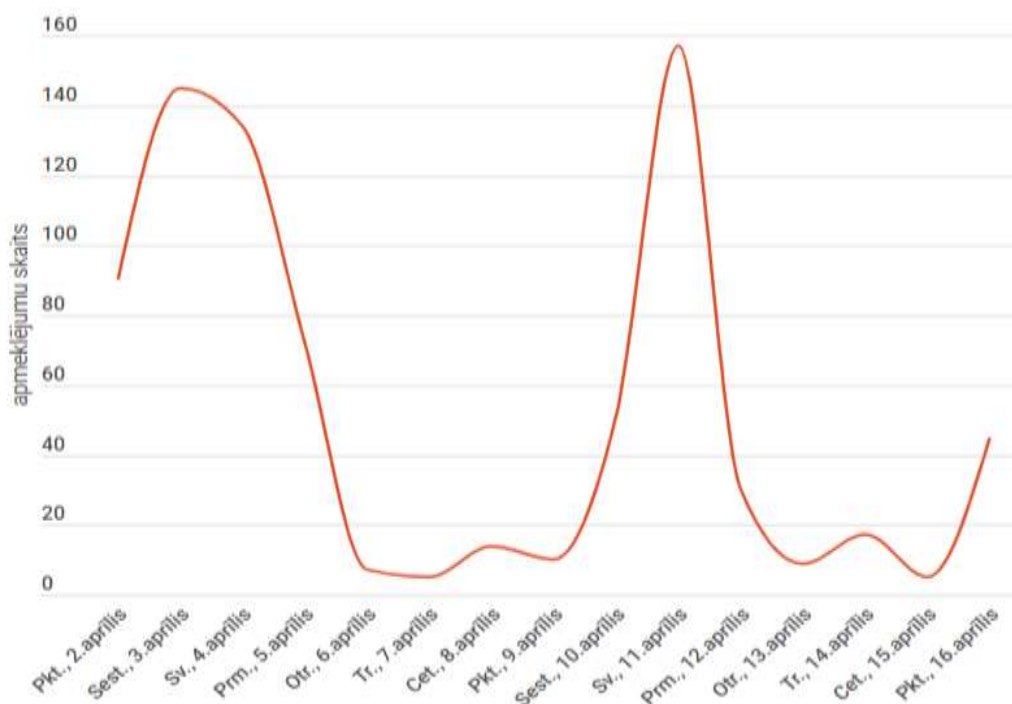
P-6-16. attēls. Apmeklējumu skaits Vecupītes dabas takā Kocēnu novadā.

Avots: Nocticus, 2020

Ņemot vērā stacionāro skaitītāju datus, ka 11 dienu posms attiecīgajā periodā veido ~1 % no kopējā gada apmeklējuma, vērtējais **apmeklējumu skaits gadā Vecupītes dabas takā Kocēnu novadā ir ~4,4 tūkstoši.** Iespējams, ka taka kļuvusi

populārāka tieši 2020. gada COVID-19 ārkārtas situācijas laikā un līdz šim apmeklējumu skaits bijis pat vēl mazāks.

Kalējala

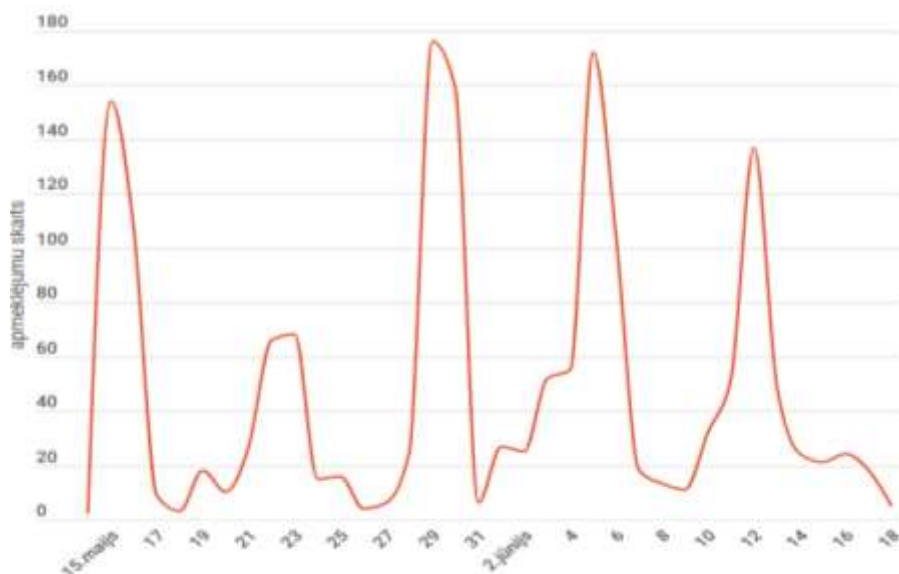

P-6-17. attēls. Apmeklējumu skaits Kalējalā uzskaites periodā.

Avots: Nocticus, 2021

Uzskaitē uz gājēju takas pirms ieejas Kalējalā veikta 2021. gada aprīlī. Kalējala atrodas tieši ceļa malā, viegli pieejama, pamanāma arī nejauši garāmbraucot. Otrpus Strīķupes ierīkots neliels autostāvlaukums ar informācijas stendiem. Gar Strīķupi pa abiem tās krastiem iestaigātas gājēju takas, kas populāras kļuva īpaši Covid-19 pandēmijas laikā. Kalējala ir izteikta brīvdienų tūristu piesaiste. Divu nedēļu laikā reģistrēti 787 apmeklējumi. **Kopējais vērtējums ir ~15,7 tūkstoši apmeklējumu gadā.** Attiecīgi daļa no tā attiecināma arī uz kādu no Strīķupes taku posmiem.

Lustūža klints skatu platforma Līgatnē

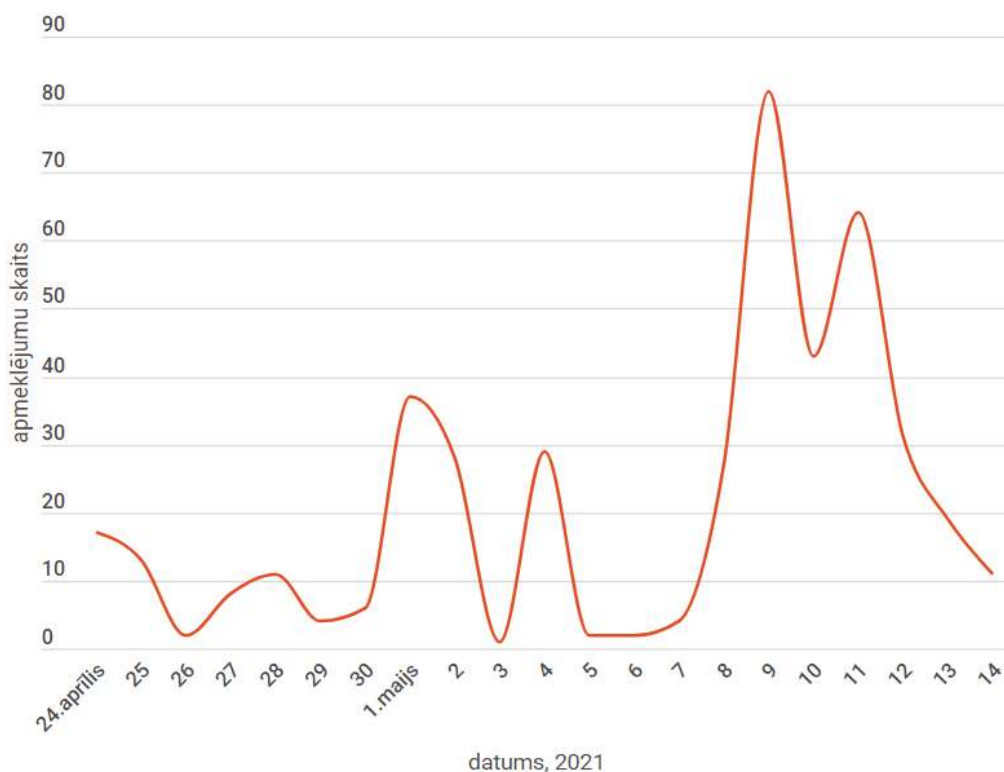

P-6-18. attēls. Apmeklējumu skaits Lustūža klints skatu platformā uzskaites periodā..

Avots: Nocticus, 2021

Lustūža klints ir populāra brīvdienu tūristu piesaiste, skats uz to ir daļa no Lejas Līgatnes iedzīvotāju ikdienas un estētiski augstvērtīgas ainavas. Tomēr novietotais apmeklētāju skaitītājs tieši pirms skatu platformas pamatā reģistrē tikai ceļotājus, kas šeit speciāli atnāk, lai paskatītos vai nofotografētu klinti. Apmeklējumu skaits dienā populārākajās nedēļas nogales dienās sniedzās līdz ~200. Uzskaites periodā 2021. gada maijā/jūnijā reģistrēts 1701 apmeklējums. Kopējais **apmeklējumu skaits gadā ir ~ 15 tūkstoši.**

Tilts pār Līgatnes upi pie ietekas Gaujā – dabas taka uz Sprinģu iezi

P-6-19. attēls. Apmeklējumu skaits pie tilta pār Līgatnes upi pie tās ietekas Gaujā (uz dabas takas Sprinģu ieža virzienā) pavasara uzskaites periodā.

Avots: Nocticus, 2021

Tilts pār Līgatnes upi un pļaviņa pie Gaujas tiek izmantots kā rekreācijas vieta tuvāko māju iemītniekiem (pastaigām un atpūtai pie ūdens). Uzskaites laikā lielākā aktivitāte reģistrēta pēcpusdienā un vakarā ap 18:00-19:00. Nepilna mēneša laikā pavasarī te reģistrēti 437 apmeklējumi. Šajā vietā apmeklējumu plūsma nav liela, svārstās **ap 4 tūkstošiem apmeklējumu gadā.**

Ratnieku ezera peldvieta

Piekļuve Ratnieku ezeram atrodas Augšlīgatnē, līdzās blīvi apdzīvotai vietai. Labiekārtotā vieta pamatā kalpo kā atpūtas vieta pie ūdens vietējiem iedzīvotājiem, gan mazāk arī tūrisma nolūkiem – kā peldvieta vai bezmaksas nakšņošanas vieta ainaviskā apvidū auto treileriem u.tml. Labiekārtojums ietver ugunsкура un piknika vietu, sauso tualeti, ezera laipu. Gar ezeru iestaigāta neliela taka. Uzskaitē tika veikta 2022.gada pavasarī vienu mēnesi, kopā reģistrējot 2762 apmeklējumus. Lielākais apmeklējumu skaits reģistrēts 25. maijā, kad bija mēneša siltākā diena, pārsniedzot 20°C. Vidēji dienā ir 72 apmeklējumi. Kopējais vērtētais apmeklējumu skaits, ņemot vērā populāros vasaras mēnešus, **pārsniedz 10 tk.** Populārāks ir apmeklējuma laiks vakarā. Labiekārtojuma vajadzīga atjaunošana, kvalitatīvākā stāvoklī ir laipa, taču pārējie labiekārtojuma elementi ir novecojuši.

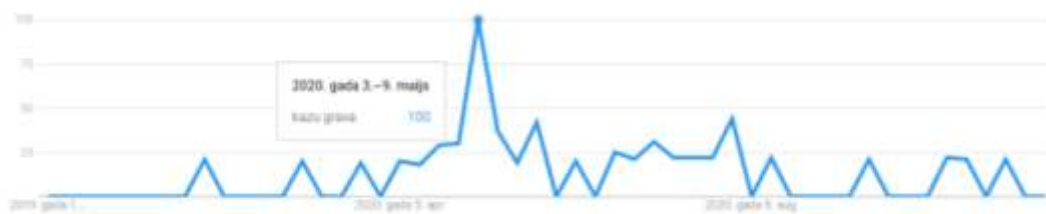
Apmeklējumu uzskaišu dati, vietās kur nav ierīkota infrastruktūra

GNP ir dažādas tūristu piesaistes, tostarp tādas, kuru piekļuve ir apgrūtināta, to apmeklētība ir salīdzinoši zema un nav lielas vajadzības (vai arī bijusi iespēja) ierīkot labiekārtojumu. Ir arī vietas, kuras apmeklēt drīkst tikai ar DAP atļauju (piemēram, ja

atrodas dabas rezervāta – stingrā režīma aizsardzības zonā), taču publiskajā vidē atrodama informācija par tām, arī dabā tās tiek apmeklētas. Ir vietas, kur lokāli redzamā veidā uzstādītas aizlieguma zīmes par sezonālu vai vispārēju apmeklējuma aizliegumu (piemēram, alas kā sikspārņu ziemotnes), taču vērojama dažāda apmeklētāju uzvedība, tostarp ignorējot aizlieguma zīmes. Daudzi no šiem antropogēnās slodzes ziņā ir problēmu gadījumi.

Kazu grava, Lībānu – Jaunzemju atsegums un Septiņavotu ūdenskritums

Kazu grava ir populāra, atrodas tuvu Cēsīm un līdzās reģionālās nozīmes ceļam P20. Objekta apmeklējums norisinās stihiski. Ne autostāvvietā, ne dabas takās vai pie atseguma un ūdenskrituma apkārtnē nav veikts nekāds labiekārtojums. Īpašums pieder vairākiem ārvalstīs dzīvojošiem mantiniekiem, kamēr Latvijā to pārvalda apsaimniekotājs. Ir uzstādītas divas informatīvas zīmes ar noteikumiem, kas vairāk norāda uz aizliegtajām darbībām, neveicina vides izglītību. Vieta kļūst īpaši populāra pavasarī (sk. P-6-20. attēlu), pirmajās maija brīvdienās, vēl straujāk popularitāte auga COVID-19 aizliegumu ietekmē.

P-6-20. attēls. Interese par Kazu gravu interneta meklētājparlūkā Google.

Avots: Google.trends, 2020

Nedēļas laikā 2020. gada jūnijā un jūlija sākumā, stihiski izveidotajā dabas takā starp nedrošo stāvlaukumu P20 ceļa malā un Kazu gravu, izmantojot apmeklētāju automātisko skaitītāju, reģistrēti 284 apmeklējumi (sk. 22. attēlu). Lielākais skaits apmeklējumu (68 un 74) reģistrēts sestdienā un svētdienā. Brīvdienų apmeklētība ir izteikti lielāka nekā darba dienās. Darba dienās vidēji bijuši 36 apmeklējumi (ņemot vērā, ka uzskaitē veikta vasarā).

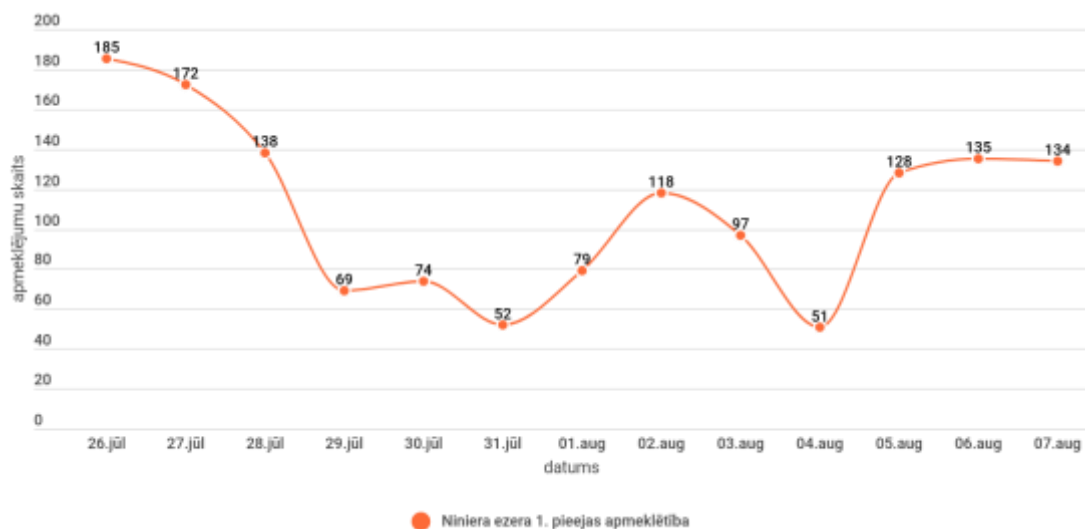
P-6-21. attēls. Apmeklējumu skaits Kazu gravā pie Lībānu – Jaunzemju atseguma un Septiņavotu ūdenskrituma.

Avots: Nocticus, 2020

Ņemot vērā stacionāro skaitītāju datus, ka septiņu dienu posms attiecīgajā periodā veido ~2,8 % no kopējā gada apmeklējuma, vērtētais **apmeklējumu skaits gadā Kazu gravā pie Lībānu – Jaunzemju atseguma un Septiņavotu ūdenskrituma ir ~10,1 tūkstošis.** Lai nodrošinātu dabas vērtību saglabāšanu un turpmāku nenoplicināšanu, drošību ceļa malā ar intensīvu satiksmi, apmeklējuma kvalitāti un sniegtu vides izglītības saturu, šajā vietā vajadzīgi aktīvi risinājumi.

Niniera ezers

Problēmvieta ir arī Niniera ezera apkārtnē, kur antropogēnā slodze ir liela, taču pietrūkst atbilstoša labiekārtojuma. Viena no Cēsnieku un tuvākās apkārtnes iedzīvotāju iecienītākajām peldvietām administratīvi atrodas Priekuļu novadā un nav izdevies ezera apkārtni apsaimniekot mērķtiecīgi un ilgtspējīgi. Lielākā daļa risinājumu ir iedzīvotāju iniciatīvas, tostarp laipas, pārgērbšanās nojume ziemas peldētājiem u.c. Nepieskatītajā lielajā smilšainajā auto stāvlaukumā regulāri notiek zemsedzes izpostīšana ar automašīnām braucot sānslīdes riņķveida kustībā. Ap ugunsgrūku ir 12 stihiskas ugunsgrūka vietas, zemsedze noplicināta ļoti plašā zonā, trūkst laipas pār nelielu purvu, apkārt ezera gājējiem izmīdot zemsedzi plašā zonā. Daļēji ierobežota ezera tauvas josla Čiekura tūristu mītnes teritorijā. Jūlija beigās un augusta sākumā 13 dienas tika reģistrēti ezera atpūtnieki, izmantojot apmeklētāju automātisko skaitītāju. Kopējais apmeklējumu skaits sasniedz 1437 apmeklējumus nepilnu divu nedēļu laikā (sk. P-6-22. attēlu). Taču tā ir aptuveni 1/3 daļa no visiem ezera apmeklējumiem, jo tam ir piekļuve plašā zonā, vairākas ikdienā lietotas stihiskas takas un automašīnu stāvvietas.

P-6-22. attēls. Apmeklējumu skaits pie Niniera ezera 1. pieejas..

Avots: Nocticus, 2020

Stacionāro skaitītāju dati šāda veida ūdens rekreācijas vietas īsākā periodā nolasīto datu vispārināšanai nebūtu pilnībā izmantojami. Ninieris ir rekreācijas vieta, kas vairāk pakļauta sezonālībai un laikapstākļiem. Tomēr ap ezeru ir arī regulāri nūjotāji vai skrējēji, vieta ir iecienīta ziemas peldēm. 13 dienu posms attiecīgajā periodā dabas takās veido ~6,2 % no kopējā gada apmeklējuma. Ja to pieņemtu par attiecināmu proporciju, tad vērtētais **apmeklējumu skaits gadā pie Niniera ezera būtu ~23 tūkstoši**. Kā etalonvieta varētu tikt izmantoti Būšnieku ezera un Laukezera skaitītāju dati pie Ventspils un Jēkabpils tuvumā, kas būtu objektīvāk primāri ūdens rekreācijas vietām.

Vaidavas ezers

Vaidavas ezers ir otrs lielākais ezers Gaujas nacionālajā parkā (pēc Ungura ezera) ar platību 87,2 ha un atbilstoši Gaujas nacionālā parka likumam⁴ Vaidavas ciems un ezera piekraste atrodas *Natura 2000* īpaši aizsargājamās dabas teritorijas neitrālajā zonā, kamēr pārējā lielākā ezera piekrastes daļa ir dabas lieguma zonā. Tas lielā mērā ietekmē šīs vietas publisko piekļuvi, taču nopostītā laipa ezera atpūtas vietā rada papildu antropogēno slodzi šai vietai. Atbilstoši civillikuma 1. pielikumam “Publisko ezeru un upju saraksts” ezers iekļauts publisko ūdeņu sarakstā, katram brīvi atļaujot ūdens ikdienišķu lietošanu, ciktāl ar to nekaitē sabiedrībai un neaizskar zemes īpašnieka tiesības – šajā kontekstā arī nav pretrunā ar Gaujas nacionālā parka izveides mērķi. Sabiedrība šajā kontekstā uztverama plašāk ar dažādu piesaistes intensitāti un nolūku ezeram:

- 1) vietējie Vaidavas ciema un Vaidavas pagasta iedzīvotāji, kuri dzīvo tiešā ezera tuvumā, ikdienā gūst labumu no ezera ainaviskās kvalitātes, regulāri izmanto ezera ekosistēmas pakalpojumus – rekreācijas, maksšķerēšanas u.c. vajadzībām. Daļai no viņiem privātīpašums robežojas ar ezera krasta līniju;

⁴ <https://likumi.lv/ta/id/192075-gaujas-nacionala-parka-likums>

- 2) tuvākās apkārtnes (tostarp 12 km attālumā esošās Valmieras) iedzīvotāji, kuri pārsvarā uz ezeru dodas rekreatīvos nolūkos vasaras sezonā vai makšķerēšanas (no krasta vai no laivas) nolūkos;
- 3) organizēto publisko pasākumu apmeklētāji, kuri dodas speciāli uz tematiskajiem pasākumiem (Vaidavas triatlons, skrējiens apkārt Vaidavas ezeram, slēpojums vai slidojums pa Vaidavas ezeru ziemā, Mālēdiens, orientēšanās sporta sacensības u.c.);
- 4) tūristi (vietējie un ārvalstu) kuri izvēlas apmeklēt šo vietu kā vienu no Gaujas nacionālā parka, Via Hanseatica maršruta, Valmieras un tuvākās apkārtnes vai Kocēnu novada piesaistēm ar bagātīgu kultūrvēsturisko mantojumu, ainaviskajām vērtībām un dabas vērtībām. Te ietilpst arī tuvāko uzņēmumu (Vaidava, Parka iela 17, Vaidavas ezera pludmale) klienti (Valmiermuižas vasarnīca Vaidavā, Vaidaveži u.c.), arī bērnu vasaras nometņu dalībnieki u.c.
- 5) ņemot vērā ES attīstības prioritātes, šādām publiskām vietām būtu īpaši jāņem vērā piekļuves iespējas cilvēkiem ar invaliditāti vai kustību ierobežojumiem, paredzot universālā dizaina piekļuvi.

Vaidavas ciema kopienā pastāv domstarpības par ezera krasta attīstības risinājumiem, kam jābūt ilgtspējīgiem. Taču tūristu un atpūtnieku plūsma ir vērtējama ne tikai no traucējuma faktora. Tūrisms ir plaši atzīts "instruments" nomaļāku lauku reģionu attīstībai. Tūrismam veidotu infrastruktūru izmanto arī vietējie, kas palielina to dzīves kvalitāti. Tūristu un atpūtnieku vajadzību izpratne rada potenciālu uzņēmējdarbības attīstībai, vietas pieprasījums paaugstina tās pievilcību, var raisīt citas pozitīvas pārmaiņas. Ņemot vērā, ka Valmierā nav atbilstošas peldvietas, jo oficiāla peldvieta pie Gaujas peldēšanās bīstamības dēļ ir aizliegta, šī ir pilsētnieku tuvākā piekļuve drošai peldēšanai publiskajos ūdeņos, kas atzīstama kā vajadzība un pieprasījums, lai precīzāk spētu šo vietu apsaimniekot.

Labi organizēta ezera publiskā piekļuve nozīmē spēt rast kompromisu un segmentēt apmeklētājus atbilstoši to vajadzībām un interesēm, neradot savstarpēju spriedzi, vadīt apmeklētāju plūsmu, respektējot dabas un kultūras vērtības, respektējot vietējās sabiedrības intereses, kuri izmanto ezeru ikdienā. Taču tās arī nav ekskluzīvas tiesības. Atbilstoši ETIS kritērijiem⁵ par ilgtspējīgu tūrisma galamērķu pārvaldību, lielāka spriedze par apmeklētāju (tūristu) ietekmi uz vietējo sabiedrību kļūst brīdī, kad apmeklētāju skaits pārsniedz vietējās kopienas iedzīvotāju skaitu. Tūristi rada lielāku slodzi uz vidi, palielinās sadzīves atkritumu daudzums, pieaug satiksmes intensitāte, trokšņu līmenis u.c.

No tūrisma ietekmes uz vietējo sabiedrību atbilstoši ETIS kritērijiem ilgtermiņā būtu vērtējami šādi kritēriji:

- 1) tūristu skaits uz 100 iedzīvotājiem;
- 2) vietējo iedzīvotāju proporcija, kuri ir apmierināti ar tūrisma norisēm galamērķī (gadā vai, piemēram, vasaras sezonā);
- 3) to iedzīvotāju procentuālā daļa, kuri ir apmierināti ar tūrisma ietekmi uz galamērķa identitāti;
- 4) to galamērķa publisko pasākumu procentuālā daļa, kas vērsti uz tradicionālo / vietējo kultūru un mantojumu.

⁵ https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators_en

Ļoti precīza apmeklētāju uzskaite Vaidavas ezera pludmalē nav veikta. Eksperta vizuālie novērojumi liecina, ka karstās saulainās vasaras brīvdienās (ārpus publisko pasākumu norises) vienlaikus pludmalē esošo atpūtnieku skaits sasniedzis 250. Apmeklētāju skaitu ietekmē gan sezonālitate, gan laikapstākļi, gan brīvdienu un svētku dienu sakrītība ar ūdens rekreācijai atbilstošiem laikapstākļiem. Vaidavas pagastā 2020. gadā bija deklarēti 913 iedzīvotāji⁶. Lielākā daļa no tiem dzīvo Vaidavas ciemā. Iedzīvotāju aktivitāte peldsezonas laikā ir ļoti dažāda, taču peldvieta ir populāra. 2019. gada peldsezonā (15.maijs-15.septembris) laikā optimāli apstākļi pludmales apmeklējumam (>+20°C, nelīst un vēja ātrums nepārsniedz 10m/s) bija ~35 dienas, ne visas no tām sakrīt ar brīvdienām. Vērtējot, vietējās kopienas radītais apmeklējumu skaits ir **15 tūkstoši apmeklējumu gadā**, kas svārstās atkarībā no laikapstākļiem. Tie ir apmeklējumi Vaidavas ezera pludmalē, ņemot vērā, ka citi turp dodas pat vairākas reizes dienā, daži aiziet tikai pastaigā gar ezera krastu vai vērot saulrietu.

Pēc Kocēnu novada pašvaldības datiem no automašīnu stāvlaukuma iekasētās maksas (kasiera izsniegtās stāvvietu biļetes vai *Mobilly* tehnoloģisko risinājumu dati par stāvvietu maksu kopš 2019. gada), apmeklētību raksturo šādi skaitļi:

- 2017. gads – 1598 automašīnas (kopumā gan bija samērā vēsa vasara un peldsezonai nepiemēroti laikapstākļi);
- 2018. gads – 3353 automašīnas (kopumā karsta vasara ar peldsezonai atbilstošiem laikapstākļiem);
- 2019. gada – 1612 automašīnas, 26 autobusi un 26 motocikli.

Ne visas automašīnas tiek uzskaitītas, jo tālāk pastāv bezmaksas auto novietošanas iespējas. Taču no šiem skaitļiem var novērtēt, ka atbraucēju – **viens apmeklējumu skaits gadā ir vismaz 15 tūkstoši**, neskaitot publisko pasākumu apmeklētāju daudzumu. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, šis skaits pat turpinājis palielināties (2013. un 2014. gadā bija ap 1400 automašīnām). Publisko pasākumu apmeklētāju skaits neveidojas tikai no dalībniekiem – bet ir arī no organizatoriem, dalībnieku atbalstītājiem, medijiem, skatītājiem u.c. Publisko pasākumu apmeklējumu skaits vērtējams vairākos tūkstošos visa gada laikā, lielākajiem no tiem pārsniedzot vienu tūkstoti apmeklētāju vienlaikus. Vaidavā vasarā norisinās sportistu un mākslinieku nometnes ar dalībnieku skaitu no 60 līdz 150 cilvēkiem, kas izmanto peldvietu. Apmeklējumu skaits nemazināsies, līdz ar restaurētās skolas ēku un papildinošu tenisa aktivitāšu organizēšanu.

Kopumā apmeklējumu skaits Vaidavas ezerā gada laikā vērtējams ~40 tūkstošu ietvaros, kas salīdzinoši ir liela apmeklētības slodze dabiskai pamatnei. Vienlaikus arī atbilstoša publiskās piekļuves ūdeņiem, no kura 15 minūšu brauciena attālumā dzīvo > 50 tūkstoši iedzīvotāju, kuriem šī ir starp labākajām alternatīvām dabisko peldvietu izvēlē. Turklāt, līdzās infrastruktūrai izveidoti arī sporta, atpūtas un viesmīlības pakalpojumi, pieejami mazumtirdzniecības veikali, kas ezera apmeklējuma pieredzējumu padara pilnvērtīgāku, kvalitatīvāku, salīdzinot ar citām alternatīvām.

Aptuveni puse no visa apmeklējumu skaita koncentrējas 35 peldsezonai optimālajās dienās ar apmeklējumu skaitu vismaz 500 cilvēki dienā vai līdz 250

6 https://www.pmlp.gov.lv/lv/assets/ISPV_Pasvaldibas_iedzivotaju_skaits_pagasti2020.pdf

apmeklējumiem vienlaikus. Izņēmumu veido publiskie pasākumi, kad apmeklējumu skaits dienā pārsniedz 1000 cilvēkus.

Tas nozīmē, ka infrastruktūras izveide šeit ir obligāts nosacījums, lai mazinātu antropogēno slodzi uz vidi, atslogotu apkārtnes teritorijas no centieniem piekļūt ezeram (tostarp krastiem, kas ietilpst dabas lieguma zonā). Apmeklētāju plūsmas pārdomātai virzībai vajadzīga atbilstoša segmentēšana, atbilstoši dažādām vajadzībām paredzot ūdens aktivitāšu zonu, peldēšanas zonu, bērnu zonu, piekļuvi apmeklētājiem ar kustību ierobežojumiem, nosakot kārtību par suņu uzturēšanos pie ezera u.c. Tas veicinātu gan ūdens kvalitātes uzturēšanu, gan apmeklētāju drošību vienlaikus.

Izaicinājums ir plānotās publiskās infrastruktūras apjoms, kas visa gada ietvaros vērtējot ir pārāk liels. Tas orientēts uz peldsezonas karsto dienu apmeklētāju daudzumu un publisko pasākumu norises laiku. Taču tie ir ~10% gadā no šīs infrastruktūras kalpošanas pilnai kapacitātei. Izbūvējot infrastruktūru, papildinoši tās funkcionalitātei un estētismam būtu jāņem vērā gan tās ilgtspējība un noturība āra vides apstākļos, gan ainavas estētiskā kvalitāte, segmentēšanas iespējas atbilstoši apmeklētāju vajadzībām, vides pieejamība ar universālā dizaina principiem. Jāizvērtē atsevišķu mobilo infrastruktūras papildinājumu iespējas publisko pasākumu norisei vai peldsezonas laikā, kas bieži tiek izmantots kā risinājums jūras piekrastes apsaimniekošanā.

Tūristu un atpūtnieku skaita proporcija nav kritiska, vērtējot pret vietējās sabiedrības skaitu un kopējo ezera apmeklējumu daudzumu. Turklāt tas vērtējams arī no ekonomiskās ietekmes. Infrastruktūras izveide un uzturēšana labā kārtībā būtu arī ilgtspējīga rīcība pret vietējiem uzņēmējiem, kuri savas uzņēmējdarbības stratēģijas ir saistījuši ar līdzšinējo apmeklētāju plūsmas apjomu, veicinājuši tās piesaisti. Jārespektē, ka ieņēmumus veido ne tikai tie daži tūkstoši eiro, kas tiek iekasēti par stāvvietām, bet arī tūristu izdevumi viesmīlības uzņēmumos (viens igauņu tūrists Latvijas ceļojuma laikā tērē ~65 EUR diennaktī), citi ārvalstu tūristi vēl vairāk, vietējie apmeklētāji tērē mazāk, taču tiešie ieguvēji no pludmales ir arī citi Kocēnu novada un plašākas apkārtnes viesmīlības uzņēmumi, piemēram, “Mazais Ansis”, kur daudzi apmeklētāji piestāj pēc ezera apmeklējuma paēst u.c. Taču, plānojot apmeklējumu, iespējams veidot labāku vietas segmentēšanu, respektējot dzīvojamo zonu un plašākas stāvlaukuma iespējas ciema centrā (sk. attēlus zemāk, kas jau izveidoti kā pašvaldības komunikācijas attēli ar ezera apmeklētājiem Kocēnu novada *Facebook* kontā). Jāveic satiksmes lēnināšanas pasākumi un jāpielāgo ciema centra laukumi kā galvenie laukumi viesu nokļūšanai pie ezera, pludmalei tuvāko laukumu paredzot tikai invalīdiem, autobusiem vai publisko pasākumu organizatoru transportam u.c. Galvenā stāvlaukuma pārcelšana pie veikala veicinās mazumtirdzniecību un risinās arī satiksmes mīrināšanas problēmu, turklāt kājām ejamais attālums joprojām ir neliels.

Vaidavas ezera pludmale neietilpst oficiālo peldvietu sarakstā⁷, līdz ar to šeit netiek veiktas peldvietu ūdens kvalitātes pārbaudes. Daudzas pašvaldības peldvietu ūdens kvalitātes mērījumus veic pēc savas iniciatīvas arī neoficiālajās peldvietās⁸, kur ir ierīkota atbilstoša infrastruktūra, tās tiek atbilstoši apsaimniekotas, labiekārtotas un tajās tiek nodrošinātas higiēnas prasības. Ņemot vērā lielo apmeklētāju skaitu,

7 <http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings>

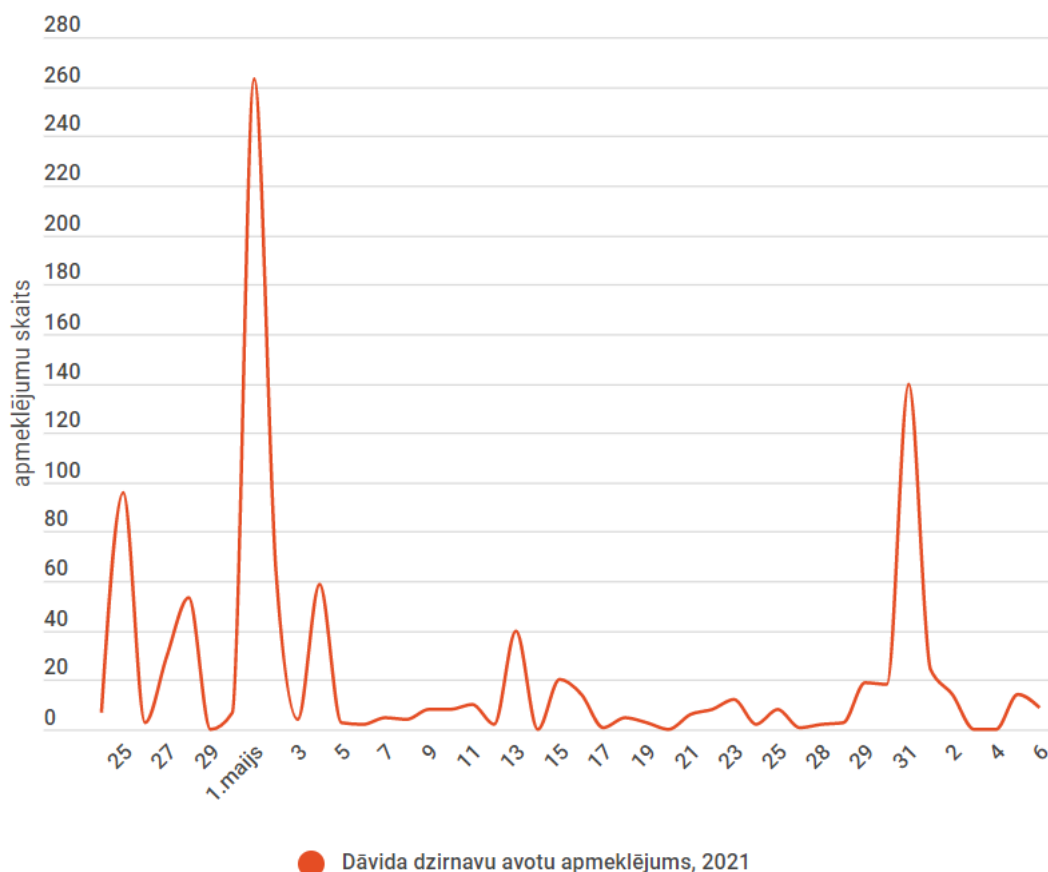
8 http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings/peldvietu-udens-kvalitate-neoficialajas-peldvietas/_4481

peldsezonas laikā būtu nodrošināma arī lielāka apmeklētāju drošība, iespējams, deleģējot šī pakalpojuma sniegšanu ūdens peldlīdzekļu nomas organizētājiem.

Ņemot vērā Vaidavas ezera peldvietas popularitāti un īpašo statusu ar atrašanos Gaujas nacionālajā parkā, lai ievērotu vides prasības un nodrošinātu lielāku apmeklētāju drošību, šai pludmalei ir potenciāls tikt sertificētai kā Zilā karoga pludmalei⁹.

Veidojot atbilstošu peldvietas labiekārtojuma infrastruktūru, vietas pārdomātas popularizēšanas aktivitātes ir loģiskas. Tas būtu atbildīgi pret vietējiem un uzaicinātajiem viesiem, arī pakalpojumus sniedzošajiem uzņēmējiem, ja pozicionējot šo kā izcilu peldvietu Gaujas nacionālajā parkā, tiktu arī paaugstinātas vides un drošības prasības. Sanitāro prasību ievērošanai kritiski svarīga ir kvalitatīvu publisko WC izveidošana ar pieslēgumu ciema ūdensvadam un kanalizācijas ūdeņu attīrīšanas ietaisēm, ko var veikt pēc Engures novadā izbūvēto pludmales tualesu parauga¹⁰.

Dāvida dzirnavu avoti

P-6-23.attēls. Dati no apmeklētāju skaitītāja: apmeklējumu skaits uzskaites periodā

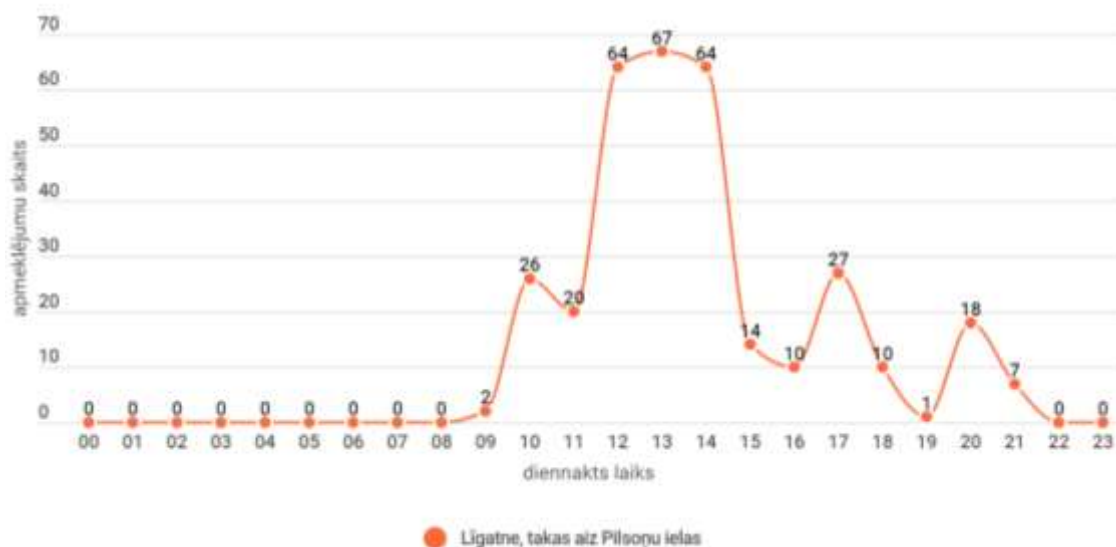
Avots: Nocticus, 2021

9 <http://www.videsfonds.lv/lv/zilais-karogs>

10 <http://www.enguresnovads.lv/projekti/pabeigta-engures-pludmales-labiekartosana>

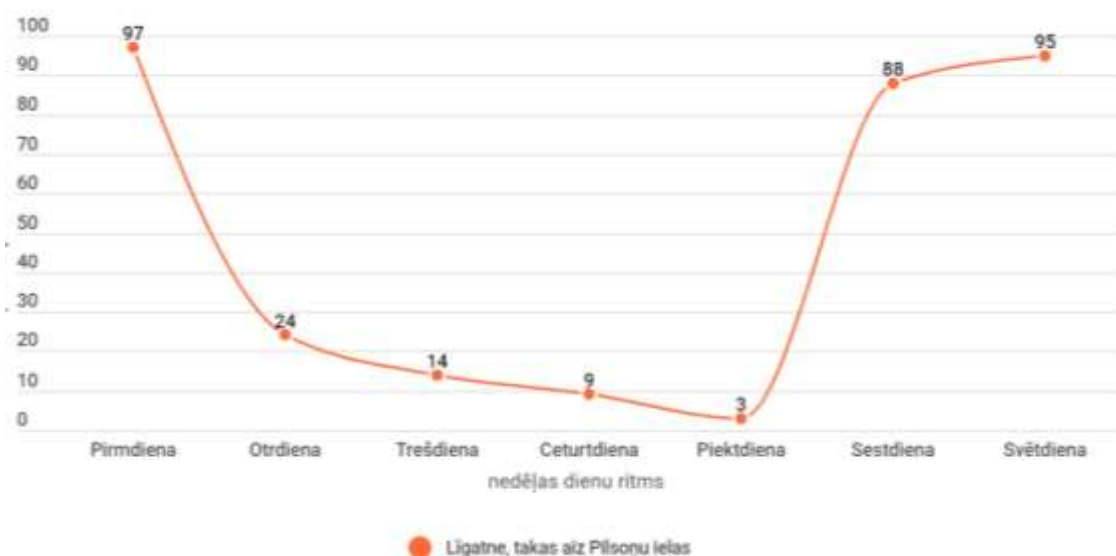
Dāvida dzirnavu avoti ir daļēji nepieejama vieta – tūristu piesaiste, kas atrodas juridiskas personas valdījumā un galvenais pievedošais ceļš ir norobežots. Tomēr avotu pievilcīgums (īpaši pavasara periodā) un vietas “nepieskatīšana” radījusi situāciju, ka daudzi apmeklētāji apiet barjeru/ vārtus, lai piekļūtu avotu nogāzei. Daļēji turp dodas arī apkārtnes vietējie iedzīvotāji, lai iegūtu dzeramo ūdeni. Uzskaites periodā (no 2021. gada 24. aprīļa līdz 6. jūnijam) reģistrēts 981 apmeklējums. **Kopējais skaits gadā ~4,6 tūkstoši apmeklējumu.**

Līgatnes upes labā krasta takas (aiz Pilsoņu ielas)

P-6-24. attēls. Dati no apmeklētāju skaitītāja: apmeklējumu skaits uzskaites periodā – diennakts stundu ietvaros

Avots: Nocticus, 2021

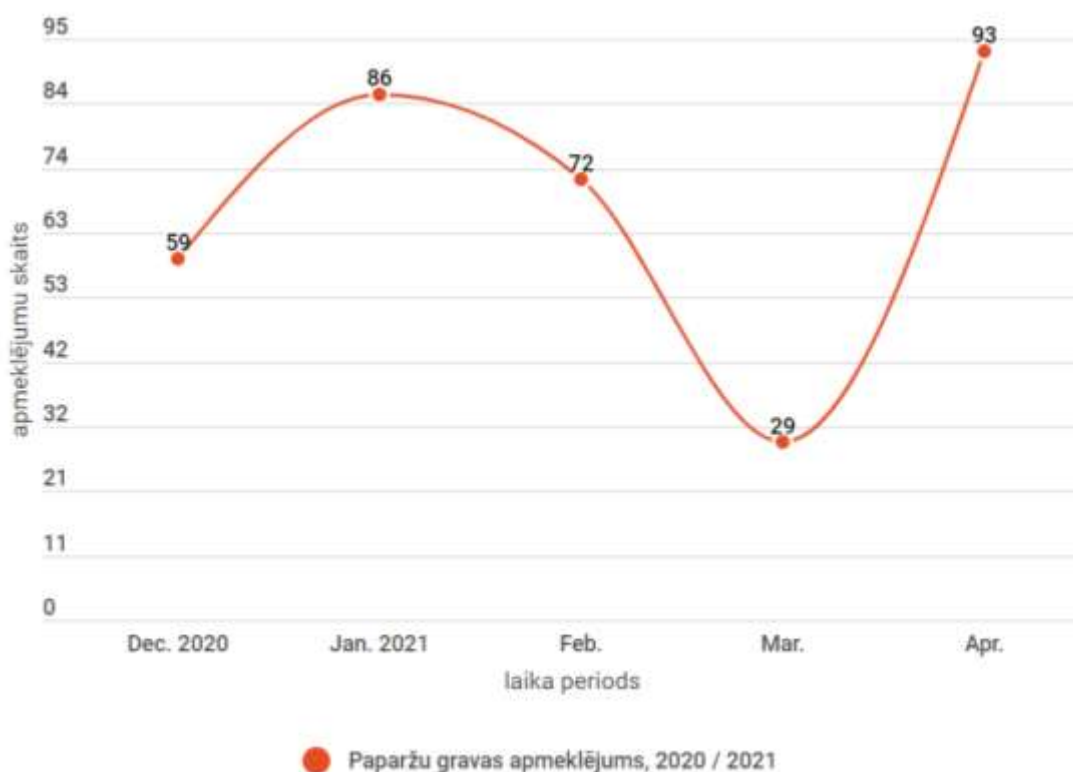
P-6-25. attēls. Dati no apmeklētāju skaitītāja (proporcionālais sadalījums %) uzskaites periodā pa nedēļas dienām)

Avots: Nocticus, 2021

Līgatnē ir daudz labiekārtotu dabas taku, taču ir arī stihiski izveidojies taku tīkls, kuru īpaši Covid-19 pandēmijas laikā cilvēki (vietējie un tūristi) izmanto īsākām vai garākām pastaigām. Viena no tādām vietām plašākā apgabalā atrodas starp Lejas Līgatni (Pilsoņu ielu) un Skaļupēm, šķērsojot gan Līgatnes pilskalnu, gan arī aizvījoties gar Līgatnes upes labo krastu. Reģistrētie apmeklētāji liecina par izteiktāku brīvdienu plūsmu garākām pārgājienu iespējām. Takas tika popularizētas arī komerciāla rakstura

pārgājienus, kur tālāk citi gūst iedvesmu šo vietu apmeklējumam. Netālu aiz skaitītājiem ir stihiski izveidojusies jauniešu atpūtas vieta (pie kraujas ar skatu uz Papīrfabriku). Šajās takās vairākās darba dienās uzskaites periodā nebija neviena apmeklētāja, bet brīvdienās apmeklējumu skaits svārstījies starp 20 un 90. ņemot vērā, ka te ir lielāks taku tīklojums, arī pārējo Līgatnes apmeklējuma plūsmu, Covid-19 pandēmijas laikā vērtējais apmeklējumu skaits šeit pārsniedz 10 tūkstošus. Tas ir daudz, vērtējot no antropogēnās slodzes negatīvās ietekmes viedokļa (zemes nodīdīšana, sadzīves atkritumi u.c.). Daļa no plūsmas būtu atslogojama, koncentrējot *Mežtakas* posma savienojumā.

Paparžu grava

P-6-26. attēls. Dati no apmeklētāju skaitītāja: apmeklējumu skaits uzskaites periodā

Avots: Nocticus, 2021

Paparžu grava nav populāra tūristu vieta, atrodas dabas lieguma zonā un iekļauj salīdzinoši cilvēku mazskartu smilšakmens klinšu kanjonu. Vieta publiski tika piedāvāta dažu komerciālu piedāvājumu formā, kā daļa no pārgājiena kopā ar Gūdu klinšu apmeklējumu. Uzskaites periodā starp 2020. gada 4. decembri un 2021. gada 24. aprīli kopā uzskaitīti 338 apmeklējumi. Lielākā grupa bijusi 28 cilvēku sastāvā. Citi apmeklējumi bijuši mazākās grupās (7 grupas ar dalībnieku skaitu virs 10 cilvēkiem) vai individuāli. Kopumā apmeklējums ir neliels (**~1,6 tk apmeklējumu gadā**) un līdz šim arī atbildīgāks kā citviet, ar minimālu cilvēku darbības ietekmi. Pie netālajām Gūdu klintīm apmeklējumu skaits ir vairākas reizes lielāks, jo tur papildu apmeklējumu ietekmē ūdenstūristu plūsma.

GNP autostāvlaukumu kapacitātes aprēķini

No līdz šim apzinātajiem esošajiem 64 autostāvlaukumiem GNP teritorijā viena autostāvlaukuma vidējais lielums ir ar ietilpību līdz 33 automašīnām. Kopējā automašīnu ietilpība šajos 64 autostāvlaukumos, kas pamatā novietoti pie populāriem objektiem, tūrisma vietām, pilsētu tuvumā, ir 2111 automašīnas (sk. tabulu 2 pielikumā).

5.tabula tiek papildināta, vērtējot kompleksi noteiktās plūsmas un dažādos piekļuves veidus objektiem, populārām tūrisma vietām. Tiks veikta telpiskā analīze, modelējot apmeklētāju plūsmas telpisko attīstību laika un telpas izteiksmē, lai meklētu ilgtspējīgākos risinājumus apmeklētāju plūsmas vadībai.

Ilgtermiņa risinājums no tendenču viedokļa jāmeklē vieglās mobilitātes virzienā, palielinot klimata neitralitāti atbalstošus risinājumus. Taču ir vietas, kur stāvlaukumu labiekārtošana mazinātu stihiski veidojušos slodzi uz dabas pamatni.

Gaujas nacionālā parka autostāvlaukumu kapacitāte

Nr	Objekts	Nosaukums / vieta	Platība, m ²	Ietilpība, auto (pēc kapacitātes 2021. gadā)
1	autostāvlaukums	pie Sapas kroga / Miegupītes	285,49	11
2	autostāvlaukums	atpūtas vieta Grīviņi	496,39	20
3	autostāvlaukums	pie Līču-Laņģu takas	281,47	11
4	autostāvlaukums	pie Lodes ķieģelfabrikas	1200,6	48
5	autostāvlaukums	pie Lodes stacija	227,55	9
6	autostāvlaukums	pie Liepas veikala "Lats"	836,24	33
7	autostāvlaukums	pie Liepas veikala "TOP"	374,71	15
8	autostāvlaukums	pie Lielās Ellītes	1837,07	73
9	autostāvlaukums	pie Liepas kultūras centra	194,93	8
10	autostāvlaukums	pie Kalāčiem, Ed.Veidenbauma muzeja	333,67	13
11	autostāvlaukums	pie Mazās Ellītes, Liepas kapiem	106,14	4
12	autostāvlaukums	pie Liepasmuižas	510,25	20
13	autostāvlaukums	pie Raunas tilta	433,99	17
14	autostāvlaukums	pie Raunas dzelzceļa pārbrauktuves	615,3	25
15	autostāvlaukums	pie Vaives dzirnavām	372,91	15
16	autostāvlaukums	pie Kazu gravas	200,01	8
17	autostāvlaukums	pie Jāņmuižas	572,4	23
18	autostāvlaukums	pie Jāņmuižas 2	349,65	14
19	autostāvlaukums	pie Rāmnieku tilta	389,67	16
20	autostāvlaukums	pie Veselavas muižas	228,16	9
21	autostāvlaukums	pie Cēsu biatlona trases	262,86	11
22	autostāvlaukums	pie Priekuļu baseina	2094,8	84
23	autostāvlaukums	Pie Turaidas Pils	1533,6	61
24	autostāvlaukums	Pie Turaidas Pils 2	3476,3	139
25	autostāvlaukums	Pie Turaidas Pils 3	1580,2	63
26	autostāvlaukums	Reiņa Trase	578,24	23
27	autostāvlaukums	Reiņa Trase 2	539,65	22
28	autostāvlaukums	Krimuldas pilsdrupas	196,01	8
29	autostāvlaukums	Gūtmaņa ala	1981,3	79
30	autostāvlaukums	Kungu Rija	4121,3	165
31	autostāvlaukums	Siguldas Kapi	379,31	15
32	autostāvlaukums	Siguldas Kapi 2	244,88	10
33	autostāvlaukums	Siguldas pils	387,18	15
34	autostāvlaukums	Poruka Iela pie DAP	1540	62
35	autostāvlaukums	Svētku laukums	893,96	36
36	autostāvlaukums	Siguldas pludmale	1455,1	58
37	autostāvlaukums	Siguldas pludmale 2	693,12	28
38	autostāvlaukums	Bobsleja trase	487,83	20
39	autostāvlaukums	Velnalas klintis	283,38	11
40	autostāvlaukums	Pie poliklinikas	727,99	29
41	autostāvlaukums	Pie piedzīvojumu parka "Mežakaķis"	675,51	27
42	autostāvlaukums	Krimuldas baznīca	735,63	29
43	autostāvlaukums	Rāmkalni	1635,7	65
44	autostāvlaukums	Līgatnes dabas takas	203,3	8
45	autostāvlaukums	Līgatnes dabas takas 2	845,72	34

Nr	Objekts	Nosaukums / vieta	Platība, m ²	Ietilpība, auto (pēc kapacitātes 2021. gadā)
46	autostāvlaukums	Lieltītmaņi	476,09	19
47	autostāvlaukums	Brīvības un Dārza ielas krustojumā	464,47	19
48	autostāvlaukums	Pie novada domes un Kultūras Centra	447,63	18
49	autostāvlaukums	Bunkurs Skaļupēs	1400	56
50	autostāvlaukums	Āraišu Ezerpils	1712	68
51	autostāvlaukums	Drabešu Vējdzirnavas	232,73	9
52	autostāvlaukums	Drabešu muiža	265,07	11
53	autostāvlaukums	Zvārtes iezis	1545,9	62
54	autostāvlaukums	Melturu tilts	1232	49
55	autostāvlaukums	Ērgļu Klintis	351,95	14
56	autostāvlaukums	Sietiņiezis	861,18	34
57	autostāvlaukums	Straupes pasts	1232	49
58	autostāvlaukums	Plācis	768,52	31
59	autostāvlaukums	Pie Vaidavas ezera	855,1	34
60	autostāvlaukums	Melturi	371,09	15
61	autostāvlaukums	Bērzkroga benzīntanks	1262,7	51
62	autostāvlaukums	Raiskuma veikals	808	32
63	autostāvlaukums	Kaleļu ala	269,63	11
64	autostāvlaukums	Ieriķupīte	884,52	35
		kopā	52840,05	2111

*Sarakstā nav uzskaitīti pilsētu teritorijās (Sigulda, Valmiera, Cēsis) esošie auto stāvlaukumi vai automašīnu novietošanas atļautās iespējas ceļu vai ielu malās, kas auto novietošanas kapacitāti Gaujas NP kā tūrisma galamērķi palielinātu. Nav ietvertas arī privātās auto stāvvietas, tostarp pie tūristu mītnēm u.tml.

Avots: Nocticus, 2021

Ieskats GNP apmeklētāju viedokļos par maksas apsvērumiem dabas takās

Gan Gaujas NP, gan plašāk arī vairāku citu ĪADT teritoriju dabas taku apmeklētājiem (>1000) tika vaicāts par dabas taku ieejas maksas apsvērumiem (sk. tabulu zemāk). Apmeklētāju vairākums pilnībā piekrīt, ka dabas takām būtu jābūt bez maksas vai arī varētu apmeklētājus aicināt ziedot brīvprātīgi. Proporcioniāli lielākā daļa “drīzāk piekrīt”, ka maksu varētu ieviest tikai tad, ja tas palīdz uzlabot infrastruktūru konkrētajā vietā, mazinot slodzi uz dabu; kā arī maksu varētu piemērot tikai par auto stāvvietu. Citiem risinājumiem vairākums tomēr kategoriski vai drīzāk nepiekrīt, kaut viedokļi teju katrā no jautājumiem dalās.

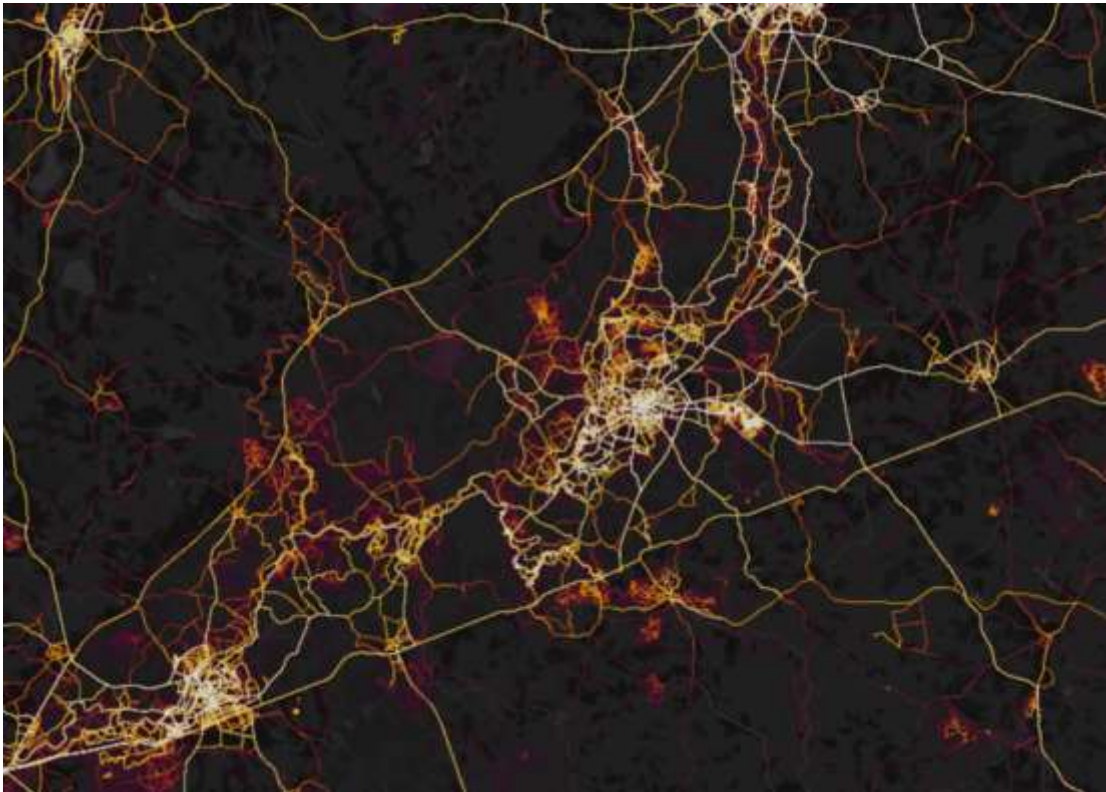
apgalvojums	pilnībā piekrītu	drīzāk piekrītu	drīzāk nepiekrītu	pilnībā nepiekrītu	nezinu	kopā
dabas takām jābūt bez maksas	1034	527	203	67	36	1867
%	55,4	28,2	10,9	3,6	1,9	
maksa būtu ieviešama tikai dažās populārākajās vietās	74	197	167	230	29	697

apgalvojums	pilnībā piekrītu	drīzāk piekrītu	drīzāk nepiekrītu	pilnībā nepiekrītu	nezinu	kopā
%	10,6	28,3	24	33	4,2	
maksu var prasīt tikai no tūristiem, bet ne no vietējiem iedzīvotājiem	59	84	158	335	58	694
%	8,5	12,1	22,8	48,3	8,4	
maksu varētu ieviest tikai tad, ja tas palīdz uzlabot infrastruktūru konkrētajā vietā, mazinot slodzi uz dabu	173	224	75	184	41	697
%	24,8	32,1	10,8	26,4	5,9	
var aicināt apmeklētājus ziedot brīvprātīgi	590	455	63	35	27	1170
%	50,4	38,9	5,4	3,0	2,3	
maksu varētu ieviest par sadzīves atkritumu izmešanu tam paredzētajos konteineros dabā	386	458	408	488	127	1867
%	20,7	24,5	21,9	26,1	6,8	
maksu varētu piemērot tikai par auto stāvvietu	212	409	336	181	32	1170
%	18,1	35	28,7	15,5	2,7	
dabas taku apmeklējumam varētu piemērot maksas gada karti (līdzīgi kā maksšķeršanai publiskajos ūdeņos)	110	201	358	391	110	1170
%	9,4	17,2	30,6	33,4	9,4	

Ja maksas ieviešana būtu pamatota, ko nosaka arī apmeklētāju vērtējumu apkopojums par infrastruktūras un labiekārtojuma vērtējumu dabas takās, kā arī apsvērumi par pieaugošu antropogēno slodzi uz dabas vērtībām, tad aicinājums ziedot brīvprātīgi, skaidrojot šādas maksas ieguldījumu infrastruktūras pilnveidē un slodzes negatīvās ietekmes mazināšanā rosinātu lielāku izpratni un gatavību ziedot. Līdzīgi, ja tiek ieviesta maksa par autostāvvietas izmantošanu Gaujas NP — svarīgi skaidrot plašāk šīs maksas izlietojumu ne vien autostāvvietas uzturēšanai. Maksu par autostāvvietu apsverams ieviest, lai mazinātu vajadzību izbūvēt plašākus autostāvlaukumus, arī lai mazinātu gaisa piesārņojumu un troksni, vienlaikus veicinātu mikromobilitāti un atbalstu veselīgam dzīves veidam, respektētu apmeklētāju vēlmi staigāt, nodarboties ar fiziskajām aktivitātēm.

Apmeklētāju plūsmas vizualizācija Gaujas NP: sports un brīvā laika nodarbes āra vidē.

Iekļautas tās brīvā laika āra vides aktivitātes, kuras veicot, apmeklētāji izmanto populārāko āra aktivitāšu mobilo lietotni *Strava*. Tā darbojas gan viedpulksteņos, gan viedtālruņos un proporcionāli parāda apmeklētības aktivitātes noteiktā telpā nesenākā gada ietvaros.

P-6-27.attēls. Gaujas NP apmeklējumu relatīvie biežumi laika posmā no 2020. gada 1. septembra līdz 2021. gada 1. septembrim.

Datu avots: Strava, 2021